

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXIV.

CELOVEC, PETEK, 12. OKTOBER 1979

ŠTEV. 41 (1938)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

Deželnozborske volitve niso prinesle bistvenih sprememb

V nedeljo so koroški volivci spet odločali o političnih razmerjih, ki naj bi v prihodnjih letih oblikovala in vodila deželno politiko. Po razmeroma mirnem in brez pravega navdušenja izvedenem volilnem boju je nedeljska odločitev pokazala, da bo v bistvu ostalo vse pri starem, kajti že tretjič po vrsti je bilo potrjeno sedanje razmerje moči med strankami, ki so zastopane v deželni zboru. Kljub temu, da je vodilna SPÖ uspela svoj delež na glasovih znova povečati na račun vseh ostalih strank oziroma volilnih skupin, bo namreč razdelitev mandatorov tudi za prihodnjih pet let ostala nespremenjena: SPÖ 20, ÖVP 12 in FPÖ 4.

V podrobnejših številkah izražen je izid nedeljskih volitev na Koroškem naslednji: Od skupnih 299.512 veljavnih glasov je SPÖ dobila 161.727 ali 54 % glasov, kar pomeni, da je svoj delež na glasovih v primerjavi z zadnjimi deželnozborskimi volitvami leta 1975 povečala za 6.125 ali 2,58 % glasov; to je hkrati tudi najvišji delež, ki ga je dosegla pri deželnozborskih volitvah po drugi svetovni vojni sploh, vendar je za kakih tisoč glasov zgrešila 21. mandat. Za ÖVP izid volitev ni tako razveseljiv, saj je dobila le 95.359 ali 31,8 % glasov, kar v primerjavi z letom 1975 pomeni nazadovanje za 2.661 ali dobrega pol odstotka glasov. V podobni smeri so se volitve iztekale za FPÖ, ki je zbrala 35.064 ali 11,7 % glasov in s tem v primerjavi z zadnjimi deželnozborskimi volitvami nazadovala za 657 ali približno desetino odstotka glasov. Posebno boleča je izguba pri KPÖ, ki je dobila le še 3.112 ali dober odstotek glasov, torej je padla skoraj na polovico svoje prejšnje moči, namreč za 2.900 ali 0,95 % glasov. Močno čeprav ne v takšnem obsegu pa je nazadovala tudi KEL, ki je tokrat dobila 4.250 ali 1,42 % glasov, kar pomeni izgubo 1.880 ali 0,6 % na celotnem številu veljavnih glasov; pri tem pa je seveda treba upoštevati, da je KEL nastopila samo v treh od skupno štirih volilnih okrajevih.

Taka je stvarna govorica števil. Sicer pa po volitvah seveda tudi tokrat ni nobenega pravega poraženca — vsi do „zmagali“ ali vsaj „uspešno branili“ svoje pozicije. Za SPÖ velja, da je svojo absolutno večino še znatno okrepila in je njenih sedanjih 54 odstotkov vseh veljavnih glasov brez dvoma razveseljiv uspeh za stranko, ki že vsa leta po drugi svetovni vojni zavzema vodilni položaj v deželi. Nekoliko je ta uspeh „zasenčilo“ dejstvo, da je SPÖ v primerjavi z letošnjimi državnoborski volitvami nazadovala za 19.000 glasov; s s podobnim razvojem se je morala sprijazniti tudi SPÖ na Zgornjem Avstrijskem, za katero pa je osip od državne na deželno raven pomenil tudi izgubo enega mandata, medtem ko na Koroškem take nevarnosti sploh ni bilo. Zato je za koroško ÖVP seveda zelo dvomljiva tolažba, če z namigi na Zgornjo Avstrijo in Tirolsko (kjer je vodilna

stranka povsod pridobila po 1 mandat) skuša zabrisati svoj lastni neuspeh s tem, ko postavlja v vlogo poraženca SPÖ, ker ji ni uspelo dobiti 21. mandata. Podobno pa velja tudi za FPÖ, ki je šla v volilni boj s ciljem, da zlomi absolutno večino vodilne stranke — sedaj, ko ji to ni uspelo, pa se skriva za izgovor, da ni šlo za kratkoročen, marveč za dolgoročen cilj; resnično zadovoljna more biti samo s tem, da ji je s štirimi mandati uspelo obdržati tudi sedež v deželni vladi.

Ostali dve skupini, ki že doslej nista bili zastopani v deželni zboru, sta na volitve šli že od vsega začetka brez najmanjšega izgleda, da zbereta toliko glasov, kolikor bi jih bilo potrebnih za mandat. Kljub temu pa je izguba, ki jo je utrpela KPÖ, ki je zgubila skoraj polovico svojih prejšnjih glasov brez dvoma dosti večja kot je bilo pričakovati. V stranki se bodo morali resno zamisliti nad vpraša-

njem, kje so dejanski vzroki — iskati jih zgotj pri Slovencih (kakor se je to že večkrat dogajalo) bi bilo gotovo zgrešeno, zlasti ker s strani volivcev tudi osebni napadi niso bili honorirani.

Pravilnost stališča, ki ga je glede volitev z ozirom na politično in svetovnonazorno pluralistično izravnano koroških Slovencev vzemala ZSO, pa je bila znova potrjena tudi z rezultati, ki jih je na volitvah dosegla KEL. Njeno nazadovanje od 6.130 ali 2,03 % glasov leta 1975 na sedanjih 4.250 ali 1,42 % glasov prav gotovo ne gre samo na račun dejstva, da je tokrat nastopila samo v treh volilnih okrajevih. O tem dovolj zgovorno pričajo podatki za posamezne občine; sicer pa je v 4. volilnem okraju, kjer letos ni kandidirala, leta 1975 imela samo 200 glasov, medtem ko izguba znaša 1880 glasov. Ugotoviti je treba, da KEL kljub novemu programu in širši platformi ni uspelo, da bi se uveljavila kot široko gibanje — ne na narodni in tudi ne na nadnacionalni ravni. Na tem dejstvu tudi ničesar ne spremenijo izjave njenih zastopnikov, ki „uspeh“ nastopa KEL vidijo zlasti v tem, da je uspelo preprečiti 21. mandat SPÖ (ki bi ga po vsej verjetnosti dobil bilčovski župan in podpredsednik ZSO Hanzl Ogris, vendar bo o razvrstitvi poslancev vodstvo stranke sploh šele odločalo).

Ne nazadnje pa je pri oceni nedeljskih volitev treba upoštevati še (Koniec na 8. strani)

„Enotni v boju - enotni v miru“

Pod geslom „Enotni v boju — enotni v miru“ je minulo soboto potekalo v Portorožu srečanje protifašističnih borcev raznih narodnosti, ki so se med drugo svetovno vojno pod lastnim poveljstvom borili na slovenskih tleh v vrstah narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije. Bilo je to prvo povojno srečanje pripadnikov teh enot, ki so se zbrali, da bi ob spominih na skupen boj potrdili njegove vrednote in njegova vodila tudi v sedanjih bitki za mir, prijateljstvo in sodelovanje med narodi.

Srečanja v Portorožu se je udeležilo okoli 400 bivših borcev iz Italije, Avstrije, Francije, Madžarske in Sovjetske zveze, pridružili pa so se jim številni nekdanji soborci iz Slovenije, med njimi vodilni predstavniki družbenopolitičnega življenja. Iz Avstrije so prišli pripadniki avstrijskega bataljona, ki je na slovenskih tleh začel svoj boj proti fašizmu; navzoči pa so bili tudi predstavniki Zveze koroških partizanov — organizacije, katera združuje bivše borce, ki so se nacističnemu nasilju uprli na domačih koroških tleh in tukaj bistveno prispevali k osvoboditvi domovine.

Slavnostni govornik je bil član predsedstva ZKJ Stane Dolanc, ki je obširno orisal skupni boj jugoslovanskih narodov in narodnosti ter pripadnikov raznih drugih narodov, ki so kot sestavni del narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije pomagali pregnati okupatorje in osvoboditi Jugoslavijo. „To pa je bil hkrati tudi boj za svobodo in neodvisnost vaše domovine, za dokončno uničenje fašizma in zmago miru, za boljše življenje ljudi in narodov,“ je nagovoril Stane Dolanc bivše borce iz drugih držav. „Vaše sodelovanje v narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije, vaša opredelitev, vaša vojna dejanja v tistih najtežjih dneh — vse to je bil izraz vaše visoke svobodoljubne in protifašistične zavesti, mednarodne solidarnosti in bratstva med narodi.“

V svojem govoru je Stane Dolanc podrobno prikazal nastanek in razvoj ter boje posameznih tujih enot v sklopu narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. Pri tem je omenil tudi delež avstrijskih protifašistov, ki so se bčidši na tleh Jugoslavije ali pa v mejah današnje Avstrije pridružili osvobodilnim enotam in se bojevali proti skupnemu sovražniku — fašizmu. Posebej je spomnil na prošnjo, ki so jo avstrijski protifašisti naslovili na maršala Tita, naj jim dovoli in omogoči, da bi se v posebni enoti borili za svobodno in demokratično Avstrijo. Na osnovi te prošnje je bil potem ustanovljen avstrijski bataljon.

„Naš narodnoosvobodilni boj je bil močan vzpodbuda tako za protifašistični boj naprednih sil sosednih narodov, kakor tudi za vse tiste, ki so na slovenskem ozemlju in v sosedstvu pobegnili iz taborišč in kvizlinških enot,“ je naglasil Stane Dolanc ter navedel, da je v narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije aktivno sodelovalo 50.000 tujih državljanov raznih narodnosti. Po drugi strani pa so mnogi Jugoslavlani, ki so se med vojno znašli zunaj meja svoje domovine — kot zaporniki in interniranci, vojni ujetniki itd. — aktivno sodelovali v odporiškem gibanju skorajda vseh evropskih držav. Posebej pa je Dolanc v tej zvezi poudaril tudi veliki pomen aktivne udeležbe Slovencev iz Italije in Avstrije v borbi proti fašizmu.

Ob koncu govora je Dolanc opozoril, da je drugo svetovno vojno človeštvo drago plačalo: na bojiščih, v taboriščih in med razvalinami bombardiranih mest je okoli 60 milijonov ljudi izgubilo življenje. „Toda čeprav so od konca vojne minila skoraj tri desetletja in pol, korenine fašizma žal še niso povsem uničene,“ je poudaril govornik. „V nekaterih državah — v Nemčiji, Avstriji, Italiji in drugod, fašizem še živi. Njegovo razdiralno delovanje krepko čutijo narodi teh držav in to je nenehna nevarnost za mir in demokracijo.“

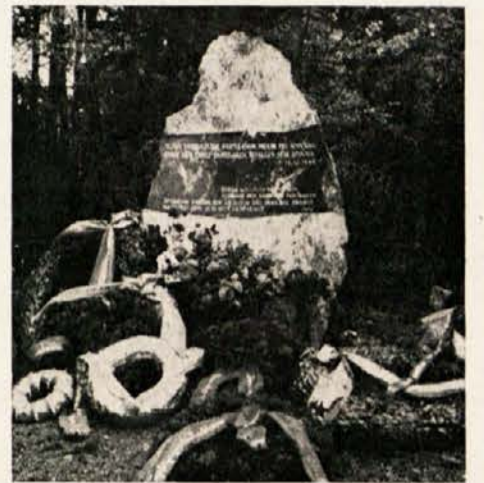
ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

SPOMINSKO SVEČANOST

ob 35-letnici umora
Domnove čete
na Komelju

ki bo v nedeljo
21. 10. 1979 ob 11. uri
pri spomeniku
na Vrhu pri Cimprcu
nad Pliberkom.

V okviru spominke svečanosti bo tudi letošnja

OSREDNJA POČASTITEV OB DNEVU MRTVIH

Počastimo spomin naših mrtvih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu.

Glavni odbor

Pot na Komelj pelje iz Nonče vasi (Einersdorf) ali iz Suhe (Neuhaus).

Človekove pravice

so nedeljive in morajo veljati za vsakogar

Takoimenovana „zadeva Kobout“ je v Avstriji spet enkrat sprožila široko razpravo o človekovih pravicah, in sicer v smeri, ki jo že poznamo: da se namreč Avstrija postavlja v pozostega, ki drugim deli nauke o tem, kaj so človekove pravice in kako jih je treba spoštovati.

Ne bomo razpravljali o tem, kako je v resnici o odvzemu državljanstva češkemu pisatelju in dramaturgu Pavlu Koboutu, ki so mu češke oblasti po enoletnem bivanju v tujini (med drugim je deloval na Dunaju) zabranile vstop oziroma vrnitev v domovino. Vse tiste „resnice“, ki so bile o tej zadevi objavljene, so namreč vse preveč enostranske in nepo-

polne, tako da si je težko napraviti pravo sliko. Bolj potrebno se nam zdi omeniti tisto, kako je bila zadeva v Avstriji spet enkrat izrabljena za poživitve gonje, kot smo je sicer vajeni le iz dobe „hladne vojne“.

V parlamentu je prišlo do posebne razprave, med katero so govorniki vseh treh strank očitali Češkoslovaški, da se vmešava v notranje zadeve Avstrije; v isti sapi pa so obratno dolžili Češkoslovaško kršenja helsinkiških dokumentov, konkretno njihovih določil o spoštovanju človekovih pravic — pri tem pa pozabljali, da delijo nauke tuji državi in da se s tem vmešavajo v njene notranje zadeve. Pa ne samo to, da so praktično delali sami tisto, kar so očitali drugim. Tristrankarska sloga, kot jo je v dunajskem parlamentu zaslediti le zelo redko, je odsevala dvolično moralno tudi glede vprašanja človekovih pravic: Čehom so družno očitali, da ne spoštujejo človekovih pravic, pred leti pa so prav tako družno sklepali zakon o narodnih skupinah, s katerim so veliki večini slovenske manjšine na Koroškem odvzeli njene temeljne človekove svoboščine in mednarodno zajamčene narodnostne pravice.

Toda človekove pravice so nedeljive in morajo enako veljati za vsakogar; to je zapisano tudi v helsinkiških dokumentih — tako na splošno kot še posebej glede manjšin! Dokler pa Avstrija svojih tozadevnih obveznosti ni izpolnila oziroma jih samovoljno interpretira v očitno škodo tistim, katerim naj bi bile v korist, kot je to v primeru manjšinskih zaščitnih določil državne pogodbe, tako dolgo seveda tudi nima nobene pravice, drugim deliti nauke, kaj morajo in česar ne smejo.

Na tem tudi ravnajte po znanem načelu „primite tati“ ne spremeni ničesar, marveč postane dvoličnost take morale le še bolj očitna ter naravnost izziva nevarnost, da bo dotični opozorjen na smisel pregovora, ki pravi, da se naj ne izpostavlja soncu, kdor ima maslo na glavi. Avstrija je s svojo prakso, kar se tiče spoštovanja človekovih pravic, vse prej kot brez madeža — in to ne samo v odnosu do manjšin — torej ima vzroka in potrebe dovolj, da najprej počisti pred lastnim pragom.

Takšen je izid volitev po občinah dvojezičnega ozemlja Koroške

Ker je za nas pri vsakih volitvah razumljivo najbolj zanimiv izid po občinah dvojezičnega ozemlja, tudi tokrat objavljamo podrobne podatke o tem, kako so se volilci v nedeljo na tem ozemlju odločili za posamezne stranke ali volilne skupine. Pri tem smo pregled po stari navadi razširili tudi na druge volilne odločitve in tako omogočili neposredne primerjave rezultatov letošnjih deželnozbornih volitev z rezultati letošnjih državnoborskih volitev, ki so bile meseca maja, ter s prejšnjimi deželnozbornimi volitvami leta 1975.

V naslednji razpredelnici objavljamo podatke za posamezne stranke oz. volilne skupine po naslednjem vrstnem redu: SPÖ — Socialistična stranka Avstrije, ÖVP — Avstrijska ljudska stranka, FPÖ —

Svobodnjaška stranka Avstrije, KPÖ — Komunistična stranka Avstrije, KEL — Koroška enotna lista. Za vsako stranko ali skupino je najprej v krepkem tisku navedeno število glasov, ki jih je le-ta dobila zadnje nedeljo pri letošnjih deželnozbornih volitvah; v navadni pisavi potem sledijo še podatki državnoborskih volitev maja 1979 ter podatki deželnozbornih volitev leta 1975. V tej zvezi je pri podatkih za KEL seveda treba opozoriti, da ta skupina pri državnoborskih volitvah ni nastopala, tako da so navedeni le podatki za dvojne deželnozborne samo v tih od skupno štirih volilnih okrajev in torej za žiljski občini Šmohor in Štefan (ki sta sicer vključeni v naš pregled) ni podatkov volitve; poleg tega velja še upoštevati, da je KEL tokrat kandidirala za letošnje deželnozborne volitve.

	S P Ö		Ö V P		F P Ö		K P Ö		K E L					
	1979 dež.	1975 drž.	1979 dež.	1975 drž.	1979 dež.	1975 drž.	1979 dež.	1975 drž.	1979 dež.	1975 dež.				
Bekštanj	2427	2801	2228	1127	1262	1164	349	350	355	31	60	105	172	280
Bilčovs	418	531	313	294	296	298	52	67	60	8	17	8	121	192
Bistrica v Rožu	958	1025	903	338	416	341	60	63	70	38	34	35	117	177
Borovlje	2874	3160	2781	1028	1215	1109	312	265	357	63	99	136	154	260
Čajna	771	837	774	364	403	340	176	135	141	27	18	48	9	12
Djekše	249	263	247	254	269	252	44	43	52	3	3	—	33	38
Dobrla vas	1772	1990	1626	1039	1050	1020	181	165	166	23	38	24	151	249
Galicija	462	550	482	391	396	323	35	38	42	1	6	2	56	68
Globasnica	433	526	380	221	269	241	32	35	32	7	28	6	208	254
Grabštanj	732	840	661	794	586	591	137	127	165	5	9	11	12	10
Grebini	849	962	743	911	939	908	227	182	278	10	13	17	22	36
Hodiše	580	611	484	272	341	259	60	70	78	5	7	8	72	95
Kotmara vas	821	923	741	440	457	377	77	76	109	9	18	20	88	116
Otok	215	255	229	297	317	280	77	71	68	—	—	2	5	12
Pliberk	1498	2028	1306	1027	1141	976	202	163	248	34	107	39	596	835
Podklošter	2588	2789	2474	778	944	820	304	258	317	109	129	221	52	71
Pokrče	714	784	621	398	429	380	85	86	113	3	4	9	10	10
Rožek	421	482	387	213	242	218	57	48	77	6	13	6	68	100
Ruda	442	504	414	333	330	312	67	55	81	4	4	3	25	38
Sele	236	291	222	76	128	60	3	3	3	5	16	11	151	188
Štraja vas	467	529	456	323	332	357	68	34	37	5	6	8	44	60
Suha	341	398	296	256	275	268	16	12	31	3	4	5	48	75
Škocijan	1105	1255	951	665	824	748	169	129	153	22	29	10	198	288
Škofiče	696	767	657	269	316	233	60	56	87	4	9	10	53	95
Šmarjeta v Rožu	332	364	312	220	240	237	23	19	26	4	9	8	49	51
Šmohor	1989	2128	1962	1411	1516	1411	738	699	801	30	21	37	52	52
Štefan na Zilji	614	703	572	571	470	561	44	60	45	9	13	8	6	6
Šentjakob v Rožu	1637	1877	1458	504	613	535	102	83	136	63	95	75	264	398
Teholca	605	658	616	288	321	285	57	57	63	9	7	11	5	1
Velikovec	3235	3535	3053	2146	2257	2016	624	556	658	40	52	50	111	181
Vernberk	1261	1428	1139	539	576	486	175	165	189	6	10	36	17	47
Vrba	2073	2451	1947	1266	1459	1177	683	630	838	32	61	81	109	174
Železna Kapla	1295	1398	1119	444	504	452	83	69	92	63	64	91	188	323
Žihpolje	302	350	254	351	374	347	77	76	78	3	4	2	20	27
Žitara vas	715	869	720	364	354	298	62	50	54	5	26	2	173	199
Žrelec	2001	2199	1788	752	843	756	166	157	150	18	29	33	72	95
Beljak-mesto	18.411	20.745	18.033	8000	9262	8352	3382	2936	3542	597	567	1349	105	146
Celovec-mesto	25.505	28.755	24.850	17.185	19.902	18.156	5643	4931	5987	541	645	1025	397	536

Pred dobrim mesecem smo se spominjali štiridesetletnice začetka druge svetovne vojne, ki jo je začel Hitler z napadom na Poljsko. Še zdaj so nekateri prepričani, da je s tem korakom segel po oblasti nad svetom. Toda samozvani vojskovodja, ki je poslal milijone nemških vojakov v ogenj, da bi uresničil svoje blodne načrte, nikakor ni bil iznajditelj nemškega stremeljenja po oblasti nad svetom. Bil je zadnji in najbolj brutalni člen v dolgi verigi predhodnikov, ki so imeli podobne načrte.

Več kot leto dni pred izbruhom druge svetovne vojne, konec maja 1938, je hotel Carl Goerdeler, nekdanji leipziški nadžupan, ponovno jasničiti Hitlerju, da bi bilo mogoče s sporazumevanjem z zahodnimi velelilami brez vojne doseči vse narodnostne življenjske pravice Nemčije ter tako za dolgo časa zagotoviti svetovni mir. Toda ni mu uspelo, kajti vojna je bila namreč takrat že dokončno odločena stvar. Vojaški cilj je bil nemški imperij, ki naj bi mu pripadale poleg velike Nemčije (z Avstrijo, Sudeti in Češko) še Poljska, Ukrajina, Baltik, Skandinavija, Ni-zozemska, osrednja Flamska z Belgijo, Luksemburgom, Burgundijo, Al-zacijo-Lotaringijo in Svica.

Ko so preživeli nemški generali, ministri in diplomati po katastrofi objavljali svoje spomine, je v njih sodilo k dobremu tonu, da so zamolčali vse tisto, kar so vedeli o daljnosež-

Stare nemške sanje o novem življenjskem prostoru

nih imperialističnih načrtih, kot da bi bili izmišljeni v najožjem krogu, ki se je vrtel okrog Hitlerja. Znani nemški zgodovinarji, ki so se resnično trudili, da bi odvrgli od nemškega naroda obtožbo kolektivne krivde, so označili Hitlerja in Tretji rajh kot sicer precejšnjo, vendar enkratno „prometno nesrečo“ nemške zgodovine. Politiki weimarskih strank, ki so po letu 1945 pomagali ponovno graditi novo nemško državo na zahodu, so si mirili vest s tolažljivim argumentom, da jih je — enako kot vse ljudstvo — prevaralo Hitlerjevo govorjenje o miru.

Toda Hitler je že 3. februarja 1933, ko je bil šele nekaj dni na položaju nemškega kanclerja, sporočil svojim generalom in admiralom, za kakšne zunanje politične namene naj bi pripravili vojsko: „Osvojitev novih življenjskih prostorov na Vzhodu in njihova neusmiljena germanizacija.“

Podobne misli kot Hitler so imeli v nemški zgodovini že številni pred njim, tako politiki kot umetniki, učenjaki in vojniki. Nemčija je dolgo živel v prepričanju, da nima na svetu takšnega vpliva in takšne moči, kakršno bi zaslužila glede na svoje

zmožnosti. Desetletja dolgo so številni vplivni Nemci zelo glasno govorili, da bi si moral nemški narod dobiti nov življenjski prostor, predvsem na Vzhodu, ki bi ga lahko šele Nemci najbolje izkoristili.

Tako je Hitler leta 1936 ukazal, da mora biti nemška vojska čez štiri leta sposobna za vojno. Presenetljive so primerjave med prvo in drugo svetovno vojno. Obakrat se je nemško državno vodstvo zanašalo na to, da bodo Britanci ostali nevtralni ali da se ne bodo pripravili zagrizeno vojskovati. Obakrat, 1914 in 1939, ni bila nemška država oborožena za dolgotrajno vojno in predvsem ne za svetovno vojno. Generalni štab se je zanašal na zmagovalni recept „bliskovite vojne“. Takoj naj bi Francija pokleknila v šestih tednih, še preden bi se ruska sila privalila na nemške meje; računali so s tem, da bodo v štirih tednih premagali Sovjetsko zvezo, še preden se bo lahko na angleški strani vmešala Amerika. Hitler je v svoji predrznosti, ki jo je delil s številnimi nemškimi generali, že načrtoval za jesen leta 1941, po zmagi nad Sovjetsko zvezo, „svetovno bliskovito vojno“: s kleščeno operacijo proti Bližnjemu vzhodu skozi Egipt in Turčijo in z udarcem s Kavkaza skozi Iran do petrolejskih izvirov Iraka. Njegovi načrti so bili usmerjeni tudi proti Azorom, ki so bili star vojaški cilj nemške mornarice; od tam bi lahko z bombniki za dolge polette, ki so jih še preizkušali letali v bombne napade proti ameriškim državam.

Hitlerjevi vojni cilji so kot odmev vsenemških zahtev po pripojitvah drugih dežel v prvi svetovni vojni, kar so podpirali velik del javnosti, meščanske stranke, industrija in kmetijstvo ter inteligenca, predvsem pa seveda vlada in generalni štab: razširitev nemških meja tako na vzhodu kot na zahodu, venec vojaško in gospodarsko odvisnih vazalskih držav, prostor za nova nemška naselja na Vzhodu, brezobzirno izkoriščanje ruskih naravnih zakladov. Razlika je samo ta, da je Hitler prignil te zamisli do konca ter jih stopnjeval do velikanskih in moralskih razsežnosti: celi narodi naj bi postali zasluženi ali pa obsojeni na smrt; 30 milijonov ljudi ali še več naj bi razselili, da bi tako dobili prostor za priseljenje iz Nemčije in drugih germanskih dežel.

Kljub tem razlikam med cesarsko Nemčijo in nacističnim rajhom pa vendarle ostane nekaj strašnih podobnosti. O uničevalnih poskusih SS je zelo glasno premišljeval že göttingški profesor teologije Paul de Lagarde, ki je leta 1876 hotel, da bi narodi na vzhodu in jugovzhodu izginili in dali prostor Nemcem...

Eno izmed gesel letošnjega Oktobrskega tabora, ki bo v soboto 13. oktobra v Evropskem parku ob jezeru v Celovcu, se glasi „Za nov oktober“. S tem hočejo organizatorji izpovedati, da za desetooktobrske evforije KHD-jevskega kova danes ni več časa niti prostora, še najmanj pa zanimanja in potrebe. Misel „novega oktobra“ je v tem, da je končno treba napraviti konec zlorabljanju obletnice koroškega plebiscita za vedno novo ščevanje naroda proti narodu; da je treba prenehati z nacionalističnim zastupljanjem ozračja v deželi ter preiti k uresničevanju pogojev za mirno in enakopravno sožitje slovensko in nemško govorečih deželanov skupne domovine.

S tem pa smo tudi pri drugem geslu letošnjega Oktobrskega tabora, ki se glasi „Za pravice manjšin“. Mirno in prijateljsko sožitje je uresničljivo namreč le pod pogojem, da bodo vsi deželani ne glede na jezik in narodno pripadnost živeli v dejanski in vsestranski enakopravnosti. Ne samovoljne interpretacije manjšinskih zaščitnih določil državne pogodbe niti brezobzirno vsiljevanje nesprejemljivih diktatov — le dosledno izvajanje in zvesto spoštovanje prevzetih obveznosti more ustvariti pogoje, ko manjšini ne bo več treba biti v skrb za nadaljnji obstoj in vsestranski razvoj na podedovani domači zemlji.

Oktobrski tabor pa se s svojo izpovedjo izreka tudi proti vsem tistim, ki s svojim vztrajanjem pri načelih in praksi nacionalistične politike domovini ne koristijo, marveč nasprotno škodujejo — navznoter s tem, da torpedirajo vse poskuse demokratičnega in pravičnega reševanja narodnostnega vprašanja in s tem ogrožajo notranji mir; navzven s tem, da spravljajo našo deželo v slab glas, ko pred širšo avstrijsko in tudi mednarodno javnostjo vedno znova manifestativno izpričujejo miselnost večno včerajšnjih.

S tako svojo usmeritvijo Oktobrski tabor nagovarja pripadnike obeh narodnosti, kakor je ne glede na nacionalno pripadnost sestavljen tudi organizacijski odbor. Zlasti pa odraža tako nadnacionalno širino krogov tistih osebnosti, ki so podpisale podporno izjavo: med njimi so pripadniki najrazličnejših poklicev in stanov — od novinarjev na Dunaju, univerzitetnih profesorjev v Salzburgu in delavskih zastopnikov v Linzu preko gledaliških, glasbenih in likovnih umetnikov v raznih avstrijskih središčih vse tja do deželnega poslanca na južnem Tirolskem. V njihovi skupni izjavi se zavzemajo za izpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe in konkretno zahtevajo:

- dvojezičnost vzgoje in izobrazbe na celotnem dvojezičnem ozemlju, kot ga zajema odredba o dvojezičnem šolstvu iz leta 1945;
- dvojezičnost pri vseh uradih, oblasteh in sodiščih na dvojezičnem ozemlju ter v Celovcu, Beljaku in Šmohoru;
- dvojezičnost topografskih napisov in javnih oznak na celotnem dvojezičnem ozemlju;
- prepoved in zakonske sankcije proti vsem diskriminacijskim izjavam in dejavnostim proti koroškimi Slovincem bodisi s strani oseb ali organizacij.

Odločno se izrekujejo podpisniki izjave tudi proti sedanjemu zakonu o narodnih skupinah in proti izvedbenim odredbam k temu zakonu ter poudarjajo, da je ta zakonodaja protiusstavna.

Da s takšno vsebinsko in programsko opredelitvijo Oktobrski tabor razburja kroge, ki se še vedno življajo v stari in zastareli miselnosti, seveda niti ne preseneča. Skerbi pa jim povzroča zlasti dejstvo, da se tudi širša javnost na Koroškem čedalje bolj odmika od tiste vsebine 10. oktobra, ki so jo vse od leta 1920 dalje oblikovali in vsiljevali KHD-jevske izravnane vitezi „domovinske zvestobe“. Njihovi besni izpadi zoper Oktobrski tabor so prav tako značilni, kot je zgovorna njihova onemogla jeza, ki jo kažejo ob izidu publikacije o desnem ekstremizmu v Avstriji, kjer je v pravi luči osvetljena tudi vloga nemškonacionalnih sil na Koroškem.

Ne nazadnje pa je tudi izid nedeljskih deželnozbornih volitev pokazal, da se na Koroškem sicer počasi, vendar vztrajno uveljavlja prepričanje, da s miselnostjo, ki je zasidrana v preteklosti, ni mogoče utirati poti v bodočnost.

V Ljubljani raste

Kulturni dom Ivana Cankarja

Na Erjavčevi cesti v Ljubljani, za stolpicama Ljubljanske banke in Iskre, gradijo bodoči Kulturni dom Ivana Cankarja, ki bo največje in hkrati tudi naj sodobnejše opremljeno slovensko kulturno središče. Gradbena dela so se začela 6. februarja 1978, obratovati pa naj bi novi dom začel v letu 1981, vendar računajo s tem, da bodo srednjo in malo dvorano dokončali že do 8. februarja 1980, tako da bi prihodnja proslava Prešernovega dne lahko že potekala v novem kulturnem centru.

O razsežnostih bodočega doma in njegovi ureditvi smo v našem listu že poročali, zato omenjamo le nekaj osnovnih podatkov: Celotna etažna površina znaša skoraj 39.000 kvadratnih metrov. Kulturni dom Ivana Cankarja bo imel štiri dvorane s skupno skoraj 3000 sedeži: v veliki dvorani, ki naj bi se imenovala „Gallusova dvorana“, bo prostora za več kot 1600 ljudi; srednja dvorana, ki bo poimenovana po Linhartu, bo imela 650 sedežev; v manjši dvorani, ki se naj bi imenovala po Kajuhu, bo prostora za 220 oseb; mala dvorana, ki bo dobila ime po Kosovelu, pa bo imela 200 sedežev.

Dom bo urenjen in opremljen tako, da bo lahko služil najrazličnejšim potrebam. Saj bo sploh poglavita prednost novega kulturnega hrama predvsem v tem, da bo omogočal več kot 30 različnih zvrsti in oblik glasbenega, dramskega, plesnega in filmskega ustvarjanja, poleg tega pa še pestro kongresno in družbeno politično dejavnost. V Jugoslaviji takega kulturnega doma sploh nimajo, pa tudi sicer jih je v svetu le malo; nekaj podobnih ustanov je na ameriškem kontinentu, medtem ko v Evropi menda ni kulturnega centra, ki bi bil povsem enak bodočemu Kulturnemu domu Ivana Cankarja v Ljubljani.

Torej je Ljubljana in preko nje seveda vsa Slovenija lahko upravičeno ponosna na svoj bodoči kulturni center, ki je hkrati največja slovenska kulturna investicija v tem stoletju. Predvideni stroški gradnje obsegajo namreč velikanško vsoto 112,5 milijarde dinarjev.

Vzporedno z gradnjo Kulturnega doma Ivana Cankarja pa dobiva vedno bolj stvarno podobo tudi dolgoletna pobuda za postavitve osrednjega Cankarjevega spomenika, ki naj bi dobil svoje mesto ob novem kulturnem hramu v Ljubljani. Na natečaju za ta spomenik sta pred nedavnim dobila prvo nagrado akademski kipar Slavko Tihec in diplomirani arhitekt Mirko Zdovc.

Spomenik Ivanu Cankarju — ki

hec ga je opisal takole: Spomenik bo kot nekakšna razprta knjiga, robovi listov, to je plošč, bodo obdelani tako, da bo od daleč videti lik Ivana Cankarja zelo razločno, od blizu pa kot zanimiv likovni objekt.

„Menim, da nama je uspela izredno čista likovna rešitev,“ pravi avtor Tihec in dodaja, da bo Cankarjev spomenik po njegovem mnenju zagotovo eno od najbolj uspelih od njegovih sodobnejših del. Spomenik bodo v bronu izdelali v livarni v Zagrebu, kjer je nastajal Tihečev spomenik revolucije v Mariboru, ki po svoji svojstveni zamisli in obliki prav tako vzbuja splošno zanimanje.

Računajo, da bo Cankarjev spomenik odkrit ob otvoritvi novega kulturnega doma.

Bridka resnica

v mednarodnem letu otroka

V okviru letošnjega mednarodnega leta otroka so bile in še bodo najrazličnejše prireditve, ki naj bi opozarjale na položaj otroka v današnjem svetu. Med temi prireditvami je bila posebno zanimiva in hkrati pretresljiva tudi mednarodna razstava karikature v Coneglianu pri Benetkah.

Razstava grafike naj bi s humoriistične plati opisala razmere, v katerih živi današnji otrok, toda izpoved je bila povsem pesimistična in tragična, tako da so razstavi povsem upravičeno dali naslov „Otrok, vrsta, ki izginja?“. Globoko namreč pretrese človeka na primer grafika otroka, ki ves zavrt v teman smog z baterijo išče sonce. Toda okolje je samo eden izmed problemov, ki pritikajo zlasti na industrijsko razviti svet. Nekateri prispevki na razstavi so dajali močan poudarek kritiki potrošništva: ena izmed grafik je na primer postavila na prvo mesto v družini avtomobil, na drugo mesto televizor in šele na tretje mesto otroka. Če pa družina že ima otroka, je ta izpostavljen nenaravnim pritiskom; na grafiki se srečata dva starša in v pogovoru popolnoma pozabita na otroka, ki ju vodita za sabo na vrvi. Tudi ni manjkalo ostrih družbenih kritik: veliko pozornost je pritegnil na primer nasmejni panež, ki vzdiguje v naročje zadovoljnega, debelušnega belega dečka, medtem ko zapuščenih in sestradanih temnopoltih otrok ob svojih nogah niti ne opazi.

Zanimivo je, da so se vabilu na razstavo odzvali tudi številni mladi risarji, nekateri ne starejši od 15 let. V njihovih delih so bili problemi današnjega sveta na splošno orisani še

bolj ostro in dramatično. Pretresla je na primer risba otroka, ki si igraje reže žile z britvico. Sicer pa je bilo vposlanih več kot 300 del iz vseh držav Evrope, medtem ko je prvo nagrado dodelila žirija Vladimiru Kosu iz Zagreba za njegovo grafiko „Pika na i“, s katero je tej mednarodni kulturno-umetniški manifestaciji resnično dodal piko na i.

Tako so tudi likovni umetniki prispeli svoj delež k bogatemu sporedu letošnjega mednarodnega leta otroka — na svoj način so opozorili na stvarnost, ki nikakor ni takšna, da bi opravičevala samozadovoljstvo današnjega sveta.

Ljubljanska „Drama“ na Dunaju

Kulturna izmenjava med gledališči evropskih držav iz leta v leto raste, izmenjava predstev je vedno večja. Vse to se dogaja v smislu odprtosti evropskih meja, kajti kultura ne pozna meja, predvsem ne rasističnih, nacionalističnih in podobnih (izjema so velikovski veljaki, ki tudi proti kulturni izmenjavi postavljajo planke nekulturnosti).

Zadnja leta je tudi kulturna izmenjava med Slovenijo in Koroško, se pravi med Slovenskim narodnim gledališčem v Ljubljani ter celovškimi mestnim gledališčem pristala na najhladnejši točki, namreč na ničli. Vsa druga avstrijska mesta so letos imela v gosteh jugoslovanske gledališke umetnike, Koroška, ki se sicer najbolj ponaša z gesli o združenju Evrope, o odprtosti meja itd., pa razen slovenskih gostov na beljaškem Spectrumu nima pozitivne bilance.

Gledališki elitni hiši Dunaja in Ljubljane pa sta letos sklenili, da izmenjata tri predstave. Medtem ko bo dunajski Burgtheater gostoval v Ljubljani spomladi prihodnjega leta, bo Drama SNG iz Ljubljane gostja dunajskih kulturnikov 17., 18. in 19. oktobra letos. Naše bralce, predvsem pa slovenske študente in rojake na Dunaju vabimo, da se v čim večjem številu udeležijo treh slovenskih predstav na Dunaju:

- 17. oktobra bodo slovenski gledališčniki gostovali v Akademietheateru s predstavo Henrika Ibsena Mali Eyo! v režiji Georgija Para;
- 18. oktobra v Burgtheatru z delom slovenskega dramatika Dušana Jovanoviča Osvoboditev Skoplja v režiji Ljubiše Giorgievskega;
- 19. oktobra pa bo v Burgtheatru edinsvena predstava svetovno znanega jugoslovanskega dramatika Miroslava Krležo Gospoda Glembajevi v režiji Franceta Jamnika.

(MarS)

Vorančeve slavnosti

kot uvod v proslavljanje 30-letnice pisateljeve smrti

Prihodnje leto — 18. februarja — bomo obhajali tridesetletnico smrti največjega slovenskega koroškega pisatelja Lovra Kuharja-Prežihovega Voranca. Kot uvod v proslavljanje te obletnice pa potekajo te dni v njegovi ožji domovini „Vorančeve slavnosti 79“, ki obsegajo vrsto prireditev.

Včeraj dopoldne je bila otvoritev spominskega muzeja v polnoma obnovljeni Prežihovi hiši na Preškem vrhu, ki velja za kulturni spomenik prve kategorije; popoldne pa je sledila otvoritev moderniziranega kulturnega doma „Prežihov Voranc“ v Kotljah, kjer je bil potem literarni večer, ki ga je priredilo Društvo slovenskih pisateljev.

Danes bodo v likovnem salonu poleg ravske študijske knjižnice odprli razstavo „Srečanja z Vorancem“, nato pa se bo začelo sedmo zasedanje plenuma kulturnih delavcev OF. Glavni referat o Prežihovem Vrancu bo podal njegov najboljši poznavalec in urednik pisateljevih zbranih spisov Drago Družkovič, o Vorančevem revolucionarnem delu in njegovem pomenu za kulturni in politični razvoj Slovencev pa bo spregovorila Lidija Šentjerc. Zvečer pa bodo v okviru slavnostnega koncerta podelili plenumu kulturnih delavcev OF najvišje ravensko priznanje — zlato Vorančevo plaketo; isto odličje bo prejel tudi predsednik SFRJ Tito.

Jutri pa se bodo Vorančeve slavnosti zaključile z odkritjem spomenika Prežihovemu Vrancu. Spomenik — doprski kip je ustvaril akademski kipar Stojan Batič. Na svečanosti, ki bo ob 11. uri na Preškem vrhu, bo govoril predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič.

Italijanska gledališča

pritegujejo čedalje več obiskovalcev

Ravno nasprotno s kinematografijo, ki se — kakor v drugih državah — tudi v Italiji že nekaj let bori z velikimi težavami in zlasti s konkurenco televizije, pa je zanimanje za italijanska gledališča čedalje večje.

To vsaj izhaja iz podatkov o stalnem naraščanju gledaliških predstav in podobnih prireditev: leta 1962 so v Italiji našli 5000 gleda-

liških predstav, medtem ko jih je bilo leta 1977 že 18.000; leta 1963 so gledališko dejavnost zabeležili samo v 131 italijanskih občinah, lani pa že v 800 občinah. Najbolj razveseljav podatek pa je, da se je število obiskovalcev gledališč v zadnjih petnajstih letih povečalo od 2 na 9 milijonov, kar je seveda imelo za posledico tudi primerno povečanje dohodkov, namreč od 1,7 milijarde lir v letu 1962 na 14 milijard v letu 1977.

V Italiji deluje trenutno 78 gledaliških skupin — paleta sega od stalnih javnih gledališč preko združnih in zasebnih gledališč vse tja do takih ansamblov, ki se pojavljajo le za eno sezono po zaslugi kakega slavnega režiserja ali igralca. Hrbtenica italijanskega gledališča so seveda slej ko prej stalne gledališke ustanove, ki delujejo v velikih mestih. Vendar je ravno pri teh vodilnih gledaliških zanimivo, da so pri svojih repertoarjih zelo skromni in predvsem skrajno oprezni; omejujejo se na naimanjšje število klasičnih odsrkih del in nočejo ničesar tvegati z uprizoritvijo kakega modernega komada. Česar se ne upajo stalna gledališča, pa naredijo zasebne skupine in tako na njihovih sporedih daleč prednjačijo dela sodobnih avtorjev.

TONE ZORN

Kärntner Landsmannschaft in nemškonacionalna propaganda pred 60 leti

Značilno je tudi, kaj v eni prvih številkih „slovenskega“ lističa beremo o prihodnji šolski ureditvi: „Bo ljudska šola na Spodnjo-Koroškem, če bo prišlo k Nemški-Avstriji, nemška ali ostala utrakvistična, to se pravi dvojezična? Tudi to bo ljudstvo samo odločilo, kakor bo hotelo imeti“. Izkušnje naslednjih let so pokazale, da se je za zagotovitev in podobne vrste skrivalo prizadevanje po še večji odpravi slovenskega jezika iz južnokoroških šol... (prim. Koroško Korošcem, 7. in 14. novembra 1919, št. 3 in 5).

Značilno je, da je velikonemški poudarek Kärntner Landsmannschaft še januarja 1919 odkritosrečno povzel tudi koroški deželni odbor z zahvalo, posvečeno v prvih koroških bojih padlim Korošcem. V izjavi beremo, da so ti koroški junaki padli za čast Nemčije in njene moči. „Z obrambo koroškega obmejnega prostora,“ pravi izjava, „ste tudi držali mejo Nemčije. Domovina, ves veliki nemški narod se vam zahvaljuje“. Padlim je koroški deželni odbor tudi zagotovil: „Koroška bodi spet svobodna in naj taka tudi ostane. Noben Kranjec naj v prihodnje ne stopi sovražno na naša tla, na koroško zemljo, za katero ste prelili svojo junaško kri“ (KL, 23. januar 1919, št. 2).

Ne preseneča, da je list, o katerem poročamo povzema proavstrijsko pisanje švicarskega

novinarja Freda Du Bois (kot je znano, je ta novinar v tistem času izdal več propagandnih spisov, nanašajočih se še posebej na koroško vprašanje), med njegovimi sodelavci pa je bil od vsega začetka zlasti znani koroški zgodovinar Martin Wutte. Videti je, da je bila njegova naloga, da kot zgodovinar prispeva v zakladnico protislovenske in protijugoslovanske nemškoroške argumentacije. O značaju njegovega nastopanja priča na primer zagotovilo, da je bila v letih 1858—1869 na celovškem magistratu vložena vsega ena sama slovenska vloga, ali drugače povedano: v nasprotju s slovenskimi trditvami celovški magistrat v tem času nikakor ni posloval tudi v slovenskem jeziku. Sicer pa, dodaja Wutte, tudi ljubljanski mestni svet je pošiljal nemške vloge ter imel formularje z nemško oznako na prvem mestu (prim. KL, 30. januar 1919, št. 4).

Drug tak Wuttejev prispevek pa je bila polemika s slovenskim koroškim listom Mir, ki je opozarjal na koroška germanizacijska prizadevanja tako v preteklosti kot tudi v drugi polovici preteklega stoletja, ter zanikal obstoj nemško-slovenske jezikovne meje na Koroškem. Poleg tega najdemo v Kärntner Landsmannschaft dokumentacijo, ki naj bi zavračala slovenske trditve o pomembnem značaju dotedanjega osnovnega šolstva (prim. KL, 6. fe-

bruar 1919, št. 5). Trditve te vrste je list pripisoval slovenski duhovščini ter celo pisal, da se je tedanja utrakvistična šola prilagajala zahtevam slovenskih „kmetov“ (KL, 13. februar 1919, št. 6).

V tej zvezi moremo v Kärntner Landsmannschaft zaslediti trditve o mirnem sožitju obeh narodnosti v deželi, pa tudi zagotovilo, da ni mogoča delitev dežele, ne da bi prebivalstvo utrpelo škodo. Pri tem se je list celo skliceval na zadevni sklep koroškega deželnega zbora iz leta 1848, ki je tedaj podčrtal, da so bili Korošci, „vindišarski (= slovenski) ali nemški, doslej eno ljudstvo in to želijo tudi ostati“ ter „da različnost govora ne bodi nikoli element, ki bi ločeval njihovo medsebojno pripadnost“ (KL, 13. februar 1919, št. 6, po povzetku, objavljenem v listu).

Ko je Kärntner Landsmannschaft poudarjala upravičenost pripadnosti južne Koroške Nemcem in nemštvu, je stavljala na prvo mesto geografske, gospodarske in prometne dejavnike, temu pa je sledilo zagotovilo, da vse prizadeto prebivalstvo teži k pripadnosti „nemškemu prebivalstvu“. Ob tem je list pisal o povezanosti Roža s Celovcem in z Beljakom, čemur je dodajal trditve, da slovensko-jugoslovanska stran ne nudi tržnega nadomestila za ti dve mesti, saj sta „najbližja večja kranjska kraja Radovljica (!) in Ljubljana (le) majhni gnezdi, ki ne moreta Rožanom ničesar nuditi, pa tudi Ljubljana je predaleč“. Poleg tega se po tej trditvi 33% vseh Rožanom priznava k nemškemu občevelnemu jeziku, ne glede na to pa se je tudi ogromna večina slovenskega prebivalstva nedvoumno izrekla za Avstrijo. Zaključek teh in podobnih zagotovil

je bil jasan: Rož mora skupaj z Borovljami ostati pri nemški Koroški.

Določen zadržek je imela Kärntner Landsmannschaft v tem času le do dela Podjune, saj beremo, da je „stvar s pliberškim območjem nekoliko drugačna“. Pa tudi to območje bi z odepitvijo od Koroške utrpelo neizmerljivo škodo ter za posledico „številne nemške manjšine“ ob Nemcem prijaznih Slovincih. O slednjih beremo, da sestavljajo večino prebivalstva ter se gotovo ne strinjajo s priključitvijo Jugoslaviji. Zato bi jim bilo treba dati možnost, da se nevpilvano izrečejo o svoji usodi (KL, 13. februarja 1919, št. 6).

Vsekakor gre za zanimiv zapis, ki kaže, da so se v tem času v Celovcu (vsaj v določeni meri) sprijaznili s pripadnostjo Mežiške doline Jugoslaviji, ob njej pa tudi o tistem delu pliberškega območja, ki je danes v republiki Avstriji.

Zanimivo je dalje razmišljanje o narodnosti oziroma jezikovni podobi južnokoroškega prostora. Najdemo trditve, da o „sklenjenem slovenskem jezikovnem prostoru sploh ne more biti govora“. K temu je list dodajal trditve o 24.300 prisotnih Nemcev (četrtnina vseh prebivalcev). Čisto slovenskih občin naj bi bilo 15, pa še te niso med seboj povezane. V celoti pa je s Slovenci poseljeni del dežele list delil na tri dele: na zahodni (Zilja), srednji (na obeh straneh Drave med Beljakom in Celovcem) ter vzhodni (Podjuna). Ne preseneča, da se je propagandni list pri tej delitvi in pri podobnih utemeljitvah še zlasti naslanjal na zapise in razmišljanja že omenjenega dr. Martina Wutteja (KL, 20. februar 1919, št. 7).

(Dolge v pribodnji številki)

Pred 35 leti so zločinsko uničili Domnovo četo na Komeljnu

Med 500 borci za svobodo, ki so v zadnji vojni našli svoje poslednje počivališče na južnem Koroškem, je tudi 12 partizanov-kurirjev, ki so 12. oktobra pred 35. leti bili zahrbtno umorjeni na Komeljnu nad Pliberkom. Tem žrtvam je Zveza koroških partizanov leta 1972 postavila spomenik, ki pa je bil očitno nekaterim trn v peti. Čeprav naj bi ta spomenik predstavljal most miru in prijateljskega sožitja med narodi Avstrije in Jugoslavije, je bil štiri leta pozneje razstreljen. Dve leti po razstrelitvi 28. maja ga je ZKP spet obnovila.

Točno pred 35 leti so nacistični krovloki izvedli na Komeljnu pri Apovniku zahrbtno zločin, kjer je zgubilo življenje 12 borcev partizanske kurirske čete, katere komandir je bil Ciril Šorli-Domen, domačin iz Lobnika nad Železno Kaplo. Zahrbtno akcijo na partizansko kurirsko četo je izvedla nacistična policija, katero je vodil domači nacist. V tej akciji so zažgali tudi Apovnikovo domačijo, v kateri

so zalotili partizane, katere so zverinsko pobili in jih pometali v gorečo Apovnikovo hišo. S tem zločinom so verjetno dali duška desetooktobrski miselnosti tistih Korošcev, ki so se takrat s svojo bolešno stopnjevano „domovinsko zvestobo“ udingali največjemu krovloku človeštva — Adolfu Hitlerju. Pokol na Komeljnu so preživeli samo trije borci.

Opisana kratka zgodovina parti-

zanske kurirske čete, ki je na tako zverinski način preminula pri Apovniku, nam zgovorno priča, da so njeni člani padli v plemenitem poslanstvu, ko so gradili most med slovensko in nemško govorečim prebivalstvom tega ozemlja. Prav ta četa je imela težko nalogo, da prenese plamenico upora proti Hitlerjevi Nemčiji tudi preko Drave v področje Svinške planine ter da vključi v aktivni boj za osvoboditev domovine tudi nemško govoreče sodeželane. Sredi tega dela pa so jo presenetili morilci, katere je vodil domač izdajalec.

Boj, ki so ga tako slavno začeli naši partizani, vodimo danes naprej pod drugimi razmerami in z drugim orožjem. Tudi današnji boj je boj za narodno in socialno enakopravnost. Tudi danes se moramo povezovati z demokrati večinskega naroda in graditi skupno z njimi široko demokratično fronto. Vendar boj naših partizanov le ni bil zastoj, saj smo si priborili člen 7 avstrijske državne pogodbe. To je dediščina narodnoosvobodilnega boja. Za izpolnitev določil te dediščine se bomo vedno zavzemali in naš boj ne bo prenehal prej, dokler ne bodo uresničena zadnja odprta vprašanja tega dokumenta, po načelu — tujega nočemo svojega ne damo.

V nedeljo 21. oktobra bo Zveza koroških partizanov imela ob 11. uri na Vrh pri Cimprcu nad Pliberkom spominsko svečanost ob 35-letnici umora Domnove čete na Komeljnu. V okviru te svečanosti bo tudi letošnja osrednja počastitev ob dnevu mrtvih. Počastimo spomin naših mrtvih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu s tem, da se v čim večjem številu udeležimo te spominske prireditve.

Novici z Gorenjske

V drugi polovici minulega meseca so delavci cestnega podjetja iz Kranja začeli polagati asfaltno prevleko na približno 4 km dolgem odseku znane gorske ceste skozi Julijske Alpe na Vršič, ki je z gorenjske strani še ostal neasfaltiran. Čeprav vreme ni bilo ugodno, dež in megla sta nagajala, je ekipi delavcev do sredine minulega tedna že uspelo položiti grobi asfalt. Dela so po vsej verjetnosti že končana, tako da voznikom, ki so namenjeni preko Vršiča, ne bo več treba, razen dveh kilometrov na primorski strani, voziti po makadamu.

Druga razveseljiva novica iz Slovenije zlasti za planince je ta, da so člani planinskega društva Križe pri Trziču, ki letos slavi 30-letnico obstoja, v gorski vasi v Gozdu, ki je v zadnji vojni mnogo pretrpela, slovesno odprli razširjeno in prenovljeno planinsko zavetišče. V njem so uredili prikupen gostinski prostor, štiri sobe za prenočevanje, klubski prostor in skladišče tako za omenjeno kočjo kakor tudi za drugo kočjo na Kriški gori, ki je prav tako last PD Križe in ki jo prav tako obnavljajo. Člani planinskega društva so vse delo opravili sami, na pomoč sta jim z denarjem priskočili le tovarna Peko in Obrtno podjetje. Zavetišče v Gozdu bo odprto vsako soboto in nedeljo. Naj ob tej priložnosti omenimo, da imajo naši planinci s PD Križe dobre medsebojne stike in da bodo njihovi člani oziroma zastopniki še letos gostje Slovenskega planinskega društva v Celovcu na Bleščeči planini, v planinski postojanki „Koči nad Arihovo pečjo“.

OKTOBRSKI TABOR

ZA PRAVICE MANJŠIN — ZA NOV OKTOBER

v soboto 13. oktobra 1979 v šotoru v celovškem „Europarku“

Ob 14. uri popoldanski program:
festival kantavtorjev (Fritz Nufböck, Kurt Winterstein, Reinhard Sellner, Martin Auer, kabaret STERZMAULER)
literarni popoldan (Bernhard C. Bunker, Robert Schindel, Wolfgang Pollanz, Valentin Polanšek, Del Vedernjak)

Ob 19.30 uri večerni program:
kvintet Dunajskega krožka, mešani pevski zbor SPD „Danica“, kabaret Christian Wallner
Za prijetno zabavo bo skrbel znani pop-ansambel „Schmetterlinge“, ki je sodeloval že na obeh prejšnjih „Oktoobrskih taborih“.

Pripadniki obeh narodnosti bodo na tej skupni prireditvi demonstrirali za medsebojno razumevanje in sožitje v resnični enakopravnosti.

Vabljeni vsi, da se udeležite Oktobrskega tabora!

Železna Kapla bo zdravilišče

Kapelčani se lahko pohvalimo, da je naša občina na turističnem področju izredno napredovala. V tekočem letu do vključno avgusta je zabeležila okrog 35.000 nočitev, kar je v primerjavi z lanskim letom porast števil nočitev za 44 odstotkov in to brez mesecev september in oktober. Naša občina, ki je geografsko najbolj na jugu Avstrije se lahko pohvali z uspehom, da je glede dviga števila nočnih, izraženih v procentih, dosegla koroški rekord.

Kot že omenjeno je do konca avgusta v naši občini bilo zabeleženih

okrog 35.000 nočitev. Od tega je bilo 29.979 nočitev gostov iz inozemstva. Najbolj močno so bili zastopani državljani ZRN (19.923), sledili so Nizozemci (4767), Jugoslavlani (2033) itd. 5105 nočitev so beležili tuzemci (Avstrijci). V primerjavi z lanskim letom je bilo v istem obdobju zabeleženih 24.120 nočitev, od tega 19.810 inozemskih (13.936 iz ZRN).

Letošnje število nočitev je razdeljeno na sledeče posamezne kategorije: A: 18.842, B: 2984, C/D: 5512, ostalo so bile privatne prenočitvene možnosti. Izredno visoki porast nočitev števil v naši občini je treba vsekakor pripisati obema novima hoteloma — Obirju in Schloßparku, ki sta dala našemu turizmu razveseljiv razmah. Iz zgoraj navedenih podatkov je razvidno, da je težnja po boljšem komfortu, kar pa ne pomeni, da udobno urejene privatne sobe niso povpraševane.

Ob takem razvoju turizma v naši občini prav gotovo ni več daleč dan, ko bodo občini podelili naslov „zdravilišče“, kar bi pomenilo odločilen korak k še uspešnejšemu razvoju našega kraja.

Naj ob tej priložnosti ko poročamo o uspeli turistični dejavnosti v naši občini, omenimo tudi položaj dosedanjega poletnega turizma v koroškem merilu, ki je dosegel v primerjavi z lanskim letom porast števil nočitev za 11,3 odstotka, medtem ko je v mesecu avgustu bila ta številka izražena v odstotkih 14,4 odstotka. Število nočitev v dosedANJI poletni sezoni (od maja do avgusta) je znašalo 13.504.271, v samem mesecu avgustu pa 5.388.900 nočitev. Obe številki kažeta razveseljivo razvoj turizma v deželi, tako da bo treba tej gospodarski veji v prihodnje posvetiti še več pozornosti.

Za boljše stike med ljubljansko in celovško univerzo

V soboto 6. oktobra so se mudili na celovški univerzi za izobraževalne znanosti rektor ljubljanske univerze dr. Slavko Hodzar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti akademik dr. Janez Milčinski in predsednik univerzitetnega komiteja za kulturne in znanstvene odnose s tujino dr. Janez Stanonik. Za odnose med obema univerzama, ki so se v zadnjem času zboljšali, pomeni ta obisk razveseljiv napredek. V delovnih razgovorih s celovškim rektorjem dr. Hödlom in prorektorjem dr. Klingerjem ter s predstavniki kateder za germanistiko, zgodovino, geografijo, slavistiko in jezikoslovje so se menili predvsem o izmenjavi literature in predavateljev.

Lepa priložnost obiska koroških elektrarn

V mesecu oktobru, ki velja za mednarodni mesec varčevanja energije, bo avstrijsko električno gospodarstvo v nedeljo 14. oktobra dalo široki javnosti možnost, da po vseh zveznih deželah obišče 200 obratov in se tako seznanji s proizvodnjo in razdelitvijo plemenite energije — z električnim tokom. Na Koroškem, kjer bo na ogled 14 obratov, so prireditelji te akcije sledeče ustanove: KELAG, ÖDK (Avstrijske dravske

ko se umestno štedi vedno bolj povpraševani električni tok. Važen moment tega informativnega dneva v teh obratih, je tudi krepitev stikov človeka s človekom oziroma odjemalca toka s proizvajalcem te plemenite energije, kajti ravno pri takšnih razgovorih je najboljša priložnost odstraniti nesporazume in to verjetno mnogo lažje kot se to prakticira z raznimi brošurami, letaki itd.

Zgoraj omenjena tri koroška podjetja bodo imela v vseh teh odprtih obratih nameščene poštne nabiralnike, v katere obiskovalci lahko oddajo svoje pismene želje, spodbude in pa tudi pritožbe. Prav tako bodo organizatorji v vseh obratih priredili kvize.

Obrati, ki bodo v nedeljo odprti na Koroškem so sledeči: v Celovcu in okolici — toplarna, Pischeldorfer Straße 21; transformatorska postaja, St. Veiter Straße 31; elektrarna Rain/Gurk in delavnice, Kirchengasse 104; elektrarna Bistrica-Bilčovs. V okraju Št. Vid ob Glini, šola za vajence. V okraju Beljak transformatorska postaja Landskron in delavnice, St. Magdalener Straße 83. V okraju Spittal — elektrarna Malta (Rottau), elektrarna Dellach in elektrarna Außerfragant. V Šmohorju transformatorska postaja Hermagor, v okraju Velikovec elektrarna Žvabek ter v Volšperku — Wolfsberg termoelektrarna St. Andrä.

Ker je ogled elektrarn in naprav (ki so povezane z njimi) izredno zanimiv in poučen, izrabite to priložnost in ogledajte si jih, ne bo vam žal!

ČESTITAMO

Milanu Kupperju, profesorju na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu je zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschräger pred nedavnim podelil naslov višjega študijskega svetnika.

K temu visokemu priznanju iskreno čestitamo.

elektrarne) in Stadtwerke (Mestne delavnice). Vsem obiskovalcem bo v teh obratih tudi na razpolago telefonična povezava z vodečimi predstavniki obratov v času od 9. do 12. ure.

Svojim strankam oziroma odjemalcem toka bodo v nedeljo posredovali vrsto dragocenih informacij, ki naj bi služile varčljivemu upravljanju z električnim tokom. Obiskovalcem so pripravili tudi brošure z naslovom „Stromfibel“, ki uporabnike električnega toka seznanja s problemom, ka-

ŠT. JAKOB V ROŽU:

Obisk prosvetašev iz Bazovice

V nedeljo zvečer je imelo naše Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v gosteh prosvetno društvo „Lipa“ iz Bazovice pri Trstu. Naši prosvetaši so jih prisrčno sprejeli in jim izrekli iskreno dobrodošlico.

Primorski bratje iz Italije so prišli, da se nam predstavijo s pesmijo ter da nas seznanijo z njihovimi problemi, ki so podobni našim, saj delijo podobno usodo manjšine kot mi koroški Slovenci.

Kulturni program v šentjakobski farni dvorani je otvoril s pesmijo domači mešani pevski zbor „Rož“. Številno publiko zlasti pa drage goste je pozdravil predsednik SPD „Rož“ Franci Janežič in želel prireditvi prijeten potek.

Predstavnica gostov iz Bazovice je seznanila navzočo publiko s posebnostmi njihovega kraja in z delovanjem društva, ki obstoja že 80 let. Poleg pevskega zbora iz Bazovice, ki je zapel mnogo borbenih in narodnih pesmi, med njimi tudi Kernjakovo „Rož, Podjuna, Zila“, so Bazovičani postregli tudi z recitalom, katerega vsebina je bila zgodovina pevskega zbora „Lipa“. Življenje primorskih Slovencev je bilo v času italijanskega fašizma in pozneje nemškega nacizma trd neizprosno boj za narodni obstoj povezan s fizičnim pritiskom — znane bazoviške žrtve in pozneje ječe, taborišča in uboji. In prav ta trdi boj primorskih Slovencev jim je dal novih sil, da je danes Bazovica zelo delovna in polna ustvarjalnih sil.

Pevska zbora in izvajanje recitatorjev so dali prireditvi lep kulturni poudarek, ki je bil nagrajen z navdušenim aplavzom. Naši prosvetaši so v spomin na to lepo uspelo prireditve podarili primorskim gostom sliko domačega umetnika slikarja Gustava Januscha, medtem ko so primorski Slovenci našemu društvu podarili dragoceno knjigo.

Lepo uspela prireditve s primorskimi brati nam bo ostala v nepozabnem spominu.

SLOVENJI PLAJBERK

SPD „Vrtača“ nastopilo z igro

V soboto je bila znana turistična postojanka v Podnu pri Slove-
njem Plajberku, Sereinig, prizorišče izredno lepo uspele odrske prire-
ditve „Navaden človek“, delo znanega srbskega komediografa, pri-
povednika in feljtonista Branislava Nušiča. Režijo omenjene komedije
sta imela Marijan Srienc in Sonja Ban.

Po 15 letih presledka so se to-
krat mladi plajberški igralci skoraj-
žili in v sorazmerno kratkem času
postavili na oder odlično uspele
komedijo, ki je pri publiku naletela
na izredno lep sprejem, saj verjet-
no nihče ni pričakoval, da se bodo
mladi Plajberžani tako odlično odre-
zali. Ni naš namen, da bi opisali
vsakega posameznega igralca, mi
samo lahko ugotovimo, da so bili
vsi brez razlike odlični in da jih je
publika nagradila s temu primer-
nim priznanjem. Po vsem tem kar
smo videli in slišali, velja odkrito
priznanje obema režiserjema, ki
sta iz teh mladih začetnikov izpilila
igralski ansambel, ki se lahko meri
z igralskimi skupinami, ki imajo
mногоletno tradicijo. Posebnost
igranja te komedije ni bila v tem,
da bi se igralci zadirali in rezali
obrazov — a la Löwinger ali Milo-

witsch, temveč da so brez pretira-
vanja izzvali pri publiku toliko sme-
ha, da ga v Podnu oziroma v Slo-
venjem Plajberku že leta ne pom-
nijo več. To je vsekakor tudi me-
rilo za uspeh prireditve, ki je bila
obiskana tako mnogoštevilno, da
niti vsi niso dobili prostora v dvo-
rani. Številno publiko je v imenu
domačega Slovenskega prosvetne-
ga društva „Vrtača“ pozdravil Mir-
ko Laussegger in želel vsem pri-
jetno zabavo. Po uspehi igri se je
v imenu društva predsednik Janko
Malle prisrčno zahvalil vsem nav-
zočim za posluš, prav posebno pa

obema gostincema — Sereinigu,
da je dal na razpolago dvorano,
Lausseggerju pa, da so igralci lahko
imeli pri njem vaje ter obema rež-
iserjema Marjanu Sriencu in Sonji
Ban za ves trud in prizadevnost,
ki sta ju imela z igralci. Po prire-
ditvi je bila še vesela družabnost.

Naj ob tej priložnosti še povemo,
da se igralci rekrutirajo predvsem
iz dijakov in absolventov sloven-
ske gimnazije v Celovcu ter štū-
dentov z Dunaja. Igro oziroma ko-
medijo „Navaden človek“, ki so jo
v soboto tako odlično podali plaj-
berški igralci, toplo priporočamo
drugim društvom, to se pravi, da
bi Plajberžane povabili na gosto-
vanja. Nastop Plajberžanov z „Na-
vadnim človekom“ je bil perfek-
ten, zato ne zamudite te priložnosti
in povabite jih na gostovanje na
vaših odrih.

Enostavneje na zimske počitnice

Koroška je dežela odličnih smu-
čišč in zimsko športnih centrov, ta-
ko da zimske počitnice lahko opravi-

vimo doma v deželi. Na tisoče ino-
zemcev iz cele Evrope prihaja na
Koroško na zimske počitnice ozi-
roma na smučanje. Tudi cene so
ugodne, saj so se od lanskega
leta na letos dvignile samo za 4
odstotke.

Deželni tujskoprometni urad Ko-
roške in Koroška rezervacija za
sobe sta pred nedavnim izdala dva
prospekta — Winterjournal in Win-
terinformation Kärnten, oba lepo
inilustrirana v barvah. Tako imamo
sedaj boljše možnost za odločitev,
kam se bomo podali na letošnje
zimske počitnice, saj najdete v
obeh omenjenih prospektih oziro-
ma brošurah vse tiste podatke, ki
jih potrebujete — opise smučar-
skih področij in pa tudi cene po-
sameznih gostišč.

Vsem, ki bi v letošnji zimski se-
zoni radi rezervirali sobo naj se
obrnejo na urad Koroške rezerva-
cije sob (Kärntner Zimmerreser-
vierung), 9020 Celovec-Klagenfurt, te-
lefon (0 42 22) 84 5 79, kjer vam bo-
do takoj rezervirali zaželjeno sobo
in to brez nabitka provizije.

S pomočjo obeh zgoraj omenje-
nih prospektov imate sedaj prilož-
nost odločiti se za kraj in ceno
gostišča v katerem boste opravili
zimske počitnice. Vašo odločitev
javite uradu Koroške rezervacije
sob in le-ta vam uredi vse po-
trebno; da tako enostavno je to.

Priprave za gradnjo predora so v polnem teku

Priprave za gradnjo cestnega predora pod Karavankami so v pol-
nem teku. Da bo možno začeti z vrtanjem predora, je treba seveda
najprej zgraditi cestne dovoze. Na obeh straneh Karavank sedaj gra-
dijo le-te. Na naši strani smo pri tem delu že zabeležili prvo smrtno
žrtev. Vzrok je bila skala, ki je tako nesrečno stisnila nekega delavca,
da je na mestu umrl.

Novi cestni predor bo dolg 7,8 kilometra in se bo nahajal v nepo-
sredni bližini, zahodno od obstoječega železniškega predora. Z
izgradnjo novega predora bo odstranjena zadnja ovira na cesti, ki po-
vezuje srednjo Evropo, z bližnjim vzhodom. Strme in vijugaste gorske
ceste preko Karavank so velika ovira zlasti pozimi, ko so ceste zaradi
obilnega snega kar po več dni neprevozne. Vseh teh težav z dogra-
ditvijo novega cestnega predora, ne bo več. Za kritje stroškov tega
projekta, bodo po dogotovitvi predora pobirali mitnino.

V zvezi z dograditvijo predora pa bodo Jugoslovani preuredili ob-
stoječi „avtoput“ v moderno avto cesto, kjer pa to iz kakršnih vzrokov
ne bo mogoče, pa bodo seveda zgradili popolnoma novo. Po vojni
zgrajeni „avtoput“, ki se imenuje tudi cesta bratstva in edinstva, in ki
je bila za takratne čase sodobna cesta, danes seveda ne odgovarja
več.

Pri nas v Avstriji z velikim ponosom gradimo Tursko avtocesto,
ki je že zgrajena iz Salzburga do Spittala (z izjemo nekaj kilometrov
pri Rennwegu, kjer je cesta še v gradnji). Jugoslovanska avtocesta in
Turska avtocesta se bosta v bližnji bodočnosti spojili v karavanskem
predoru. Kdaj bo to, je težko povedati — v desetih letih pa prav
gotovo.

Glede cestnega predora pod Karavankami naj še povemo, da sta
investitorja tega projekta Republiška skupnost za ceste in Delniška
družba Turske avtoceste. Potrebni kredit bo priskrbela Jugoslavija,
stroške gradnje pa bosta nosili Avstrija in Jugoslavija vsaka po 50 %.

Valentin Polanšek

BRATOVSKA JESEN

I. del

I Stražarsko mesto je skrito na parobku sredi
tihega smrečja. Pogled se odpira na južno stran
proti Peci, ki se lišpa s soncem dozorevajočega
oktobra 1944. leta. Tja prek Drave v smer Korice
in Svinške planine se slabše vidi.

Cenc preteguje svoje premrle ude in žveči sočno
češplje, katerih je letos dosti po komejskih kmetijah.
Četni komisar bi gotovo hotel vedeti, kod so sočni modri
sadeži, se pomuza stražar. Pa kaj, saj jih ni pobiral pri
,tetah'. Vmes pa se praska po životu. Od vsega parti-
zanskega življenja Cenca najbolj mučijo uši. Ko je dobil
pred meseci dobro angleško uniformo, kakršne so od-
metavala zavezniška letala na solčavski strani, se je spo-
četka počutil kot visoka šarša najboljše vojske na svetu.
Kako mu je ugajal naftalinski puh iz obleke! Zdad pa je
razkuževalni duh izvetril in po Cencovem mladem životu
se sprehajajo za vruga nadležne uške.

„To so poljanske kokce“, se skisano jezi stražar, „do-
ma v gorjanskih krajih niso tako požrešno napadalne,
ker so se najbrž navadile na partizansko disciplino“.

Stražar Cenc ob vseh premišljevanjih nagonsko za-
znava vsako spremembo pred svojimi očmi in ujame sle-
herni nov šum. Roki in strojnice so tako navajene druga

na drugo, da skupno predstavljata mehanizem, ki se pri
priči lahko sproži.

Naenkrat zaživi spodaj pod stražarskim gnezdom le-
skov grm ...

Stražar Cenc je na mah en del mehanizma človek
in orožje. Skozi človekove misli se zabliška. Nemci! Stra-
žarjeve mišice so napete, sapo zadrži in oči se grozeče
zožijo.

Grm pa se ne umiri ... Kakor bi ga nevidni veter pozi-
baval. A drugo drevje in grmovje naokrog miruje.

„Kaj vruga se približuje?“ Stražar je napet kakor
orožje. „Zamena straže ne more biti! Kdo bi lezel skozi
grmovje? Dežurni prileze tiho skozi smrečje. Za stopalo
me pocuka. Kaj je z grmom, da se premika?“

Ker se grmovje naprej guga in premika, vznemirja
mladega stražarja dvoje. „Ali se nekdo spakedrava in ne
ve, da se poigrava pravzaprav z ognjem, ali pa me pri
belem dnevu straši, ko me še ponoči ni nikdar strašilo!
Tako straši, kot je stari kmetavzar doli pri žvabeški Dravi
neko noč pripovedoval? Po eni strani so taki ljudje zani-
mivi, ker vsako reč po svoje razlagajo, pa če drži ali ne
drži, tudi take stvari, ki nas enega niti ne brigajo.“

Komaj si dene Cenc, da ga morda le straši, še trše
prime puškmitraljez in takoj mu odleže. Ali ni čudno,
kako samozavest daje človeku posest orožja? Zdad ra-
zume, zakaj so mitraljezci s tem kaznovani, ako morajo
zaradi kakega tehtnega vzroka oddati svoje orožje in pre-
zvzeti navadno puško. On, Cenc, pa je ponosen, ko je do-
bil že prvi dan svojega partizanjenja puško. Sam jo je
zaplenuil in še tovariševu pohvalo je prejel za nameček.
To je kazalo dobro za začetek: svojo puško in pohvalo
izkušene soborca!

Ko se vrh pozibavajočega grma pokaže ... širok, rjav
repek, stražarja taka posmukne, da bi najraje ukadil in

MIT „ROTEN MANAGERN“ AUS DEN ROTEN ZAHLEN

To je naslov članka zahodnonemškega časopisa Morgenpost iz
Hamburga, ki je bil objavljen 25. septembra tega leta. Zaradi in-
teresančne vsebine ga v celoti objavljamo:

Grassau — Am Fabrikator hängen
keine roten Fahnen, in den Zimmern
der Chefetage keine Bilder von Karl
Marx. Den Körting-Werken im ober-
bayerischen Grassau merkt man nicht
an, daß sie seit einem Jahr von einem
sozialistischen Genossenschaftskonzern
aus Jugoslawien geführt werden.

„Mir ham a Gluck g'habt mit den
Jugoslawen.“ Betriebsratschef Erich
Leitner spricht auch heute noch die
Erleichterung aus diesen Worten.
Körting hatte seine Großkunden —
zum Beispiel Neckermann — verlor-
ren, war bankrott gegangen, 1300

Sozialismus dem Kapitalismus hilfreich
unter die Arme gegriffen.

Der Versuch scheint gelungen: Mit
500 Beschäftigten begann Gorenje
nach der Übernahme, heute sind es
bereits über 1400, mehr als vor dem
Bankrott. Das Unternehmen hofft
schon am Ende des Jahres aus den
roten Zahlen zu kommen, erstmals
mit Gewinn zu arbeiten.

Was hat sich durch die jugoslawi-
sche Firmenleitung gegenüber dem
alten Familienbetrieb Körting für die
Beschäftigten geändert?

Betriebsrat Erich Leitner: „Am Ar-
beitsplatz gar nichts. Der Betrieb ist
genauso organisiert wie früher, es gel-
ten die gleichen Tarifbestimmungen.“

„WIR WERDEN BESSER
INFORMIERT“

Besser sei aber die Zusammenarbeit
des Betriebsrates mit der Firmenlei-
tung geworden:

Leitner: „Wir werden viel ausführli-
cher informiert, laufend in die neuesten
Pläne eingeweiht“. Bei Chef-Bespre-
chungen ist der Betriebsrat anwesend.

Verantwortlich für dieses „Ma-
nagement der offenen Tür“ ist der
Hauptgeschäftsführer Oskar Pistor
(49). Der Slowenier hat dies Kon-
zept vom Mutter-Konzern in Velenje
mitgebracht, der nach dem Prinzip
der Arbeiterselbstverwaltung geführt
wird: Arbeiterrat und Arbeiterkollektiv
bestimmen die Geschicke des Konz-
erns.

Den erstaunlich raschen Aufschwung
des Unternehmens nach dem Zusam-
menbruch sieht Hartwig als Erfolg der
verbesserten Qualität der Fernseh- und
Radiogeräte von Körting und eines
neuen Marketing-Konzeptes.

Michael Heinrich

Turizem v Sloveniji

Po podatkih republiškega zavoda
za statistiko so letos v prvih
osmih mesecih zabeležili 1 odstotek
več gostov kakor v enakem ob-
dobju lani; med temi 7 odstotkov
več domačih in prav toliko manj tu-
jih. V tem obdobju so v Sloveniji
našteli 5,9 milijona prenočitev, se
pravi 7 odstotkov več kakor lani,
med njimi 3,8 milijona domačih ali
11 odstotkov več in 2 milijona tu-
jih ali prav toliko kakor lani.

Povprečna doba bivanja med tuji-
ci se je od lanskih 3,1 dni podaljša-
la letos na 3,4 dni; razmerje med
številom domačih in tujih gostov
kaže, da se tujski promet zmanjšuje,
medtem ko se domači povečuje.
Število prenočitev v Slove-

niji je v gorskih krajih in zdravili-
ščih narastlo na 12 odstotkov, v
neturističnih krajih za 8 odstotkov,
ob slovenski obali za 2 odstotka in
v drugih turističnih krajih za 4 od-
stotke. Tujski promet se je dvignil
za 8 odstotkov samo v gorskih pre-
delih, povsod drugod pa je nazal-
doval, kar zadeva število gostov in
prenočitev.

Po podatkih zveznega zavoda za
statistiko je turistični promet v Ju-
goslaviji v prvih osmih mesecih
1979 nazadoval za 5 odstotkov, in
to glede prenočitev v primerjavi z
lanskim; za 4 odstotke je bilo manj
domačih in za 6 odstotkov tujih.

Gospodarstvo

so ga komaj zadržale komandirjeve besede, ki jih je za-
slišal iz podzavesti: „Streljamo samo v skrajni sili za
obrambo! ...“

Ko pozneje pride stražarska zmena, opazi Josip naj-
prve češpljeve koščice ob stražarjevi strani.

„A take sadeže imajo smrečinke?“

Kar nič tovariško prijazno se ne pogledata. Josip je
rad zatoževal, sam pa je gledal vedno na svojo korist, ki
jo je znal krvavo dobro skriti.

Cenc je dober fant, seže v nahrbtnik po ostale češplje.

„Se boš laže kratkočasil v tej skrivnostni jeseni. Spo-
daj v grmovju so verice po lešnike prišle. Da drug dru-
gega ne boste motili.“

Neslišno smukne skozi smrekovo mladje.

Da se odjavi dežurnemu, stopi Cenc v izbo napol
lesene, starodavne kmečke hiše. Domen, komandir kurir-
ske čete TV 32, stoji pri spodnjem oknu, skozi katero se
vidi preko globelaste njive. Brzostrelka visi s cevjo v tla
preko leve rame. Roke se upirajo na klopno naslonjalo.
Pri drugem oknu blizu vrat pa stoji komandirjev namestnik
Slavec, brzostrelko na klopi pred sabo in kadi. Dežurni
in trije tovariši sedijo okoli črvivaste kmečke mize. Johi
živahno piše in primerja tisto, kar je napisal, z nekim spi-
skom poleg sebe.

Prišlecu odzdravi komandir Domen zadnji z očitno
odsotnim glasom. Namestnik pogleda nanj. Domen pa se
dolgo ne zgane.

Ko se enkrat že okrene, počasi in zamišljeno, začne
stopati po izbi sem ter tja. Njegova krepka postava, pol-
na mladosti in moči, prožnosti in fantovske neizčrpanosti,
ne spada v siromašno staro kmečko okolje.

Ko Cenc ujame z očmi svojega komandirja od spredaj,
se mu zdi, da mu ne mara nadrejeni dolgo gledati v oči.
Nekaj mehkega se pootročuje v Domnovih očeh. Sredi

Igre na prostem

„Ne trgaj cvetic... Nikar si ne umaži nogavic... Ampak, ali ne vidiš, da mi boš pomelkal krilo?... Poglej, paznik gre... Zaboga, nikar si ne maži obleke!... Pusti to stvar... Nikar se ne dotikaj tiste stvari...“ Včasih so številna opozorila res nemogoča in če pomislimo, da so nedolžne žrtve vseh teh tabujev v parku ali na igrišču, kjer naj bi se predvsem sprostiti, potem moramo priznati, da otroci nimajo dosti od zabave in igre.

Očitno je, da vedno ni tako, toda kljub temu je še vedno mnogo otrok, ki se v času igre ali na igrišču ne morejo prosto igrati, ker se morejo stalno boriti proti poplavi prepovedi. Malo večji otroci se naglo organizirajo med seboj; žrtve so manjši. Čestokrat so plašni, brez iniciative in zato potrebujejo nekoga, ki bi jih prijazno spodbudil k temu ali onemu, ki bi organiziral zanje igre in srečanja.

Materje so tako občutljive do problemov svojih otrok, da takoj razumejo pomembnost tega, če se otrok lahko svobodno igra na prostem. Igra je za otroke namreč tako nepogrešljiva kot hrana. Zakaj ne bi otrokom pri igranju torej pomagali.

Ker prepovedi ne moremo popolnoma odpraviti, sicer bi zapadli v anarhijo, jih vsaj zmanjšamo na minimum minimuma. To velja zlasti za tiste prepovedi, ki varujejo matere dodatnega dela (pranje in krpanje obleke in podobno). Držati pa se moramo seveda takih prepovedi, ki zadevajo skupno lastnino in kolektivno življenje. Torej predvsem ne oblačimo otrok, kot da jih peljemo na modno revijo. Pomnimo, da je treba pri otrocih skoraj vsak dan menjati nekatere kose perila in obleke. Pa tudi mati naj bo primerno oblečena. Slediti otroku v visokih petah in skrajno ozkem krilu povzroča živčnost. Ali ne bi bilo prikladnejše športno krilo in čevlji z nizko peto?

Poskusite

TETOVSKI PASULJ ALI „TAVČE“

Jed je zelo izdatna in okusna, zato jo poskusimo uveljaviti tudi v naši kuhinji. Zanj potrebujemo: 1/2 kg debelega, belega tetovskega fižola ali dobrega domačega, 1 1/2 čebule, 10 dkg masti ali olja, sol, poper, sladka paprika, lovorov list, po želji še malo smetane.

Namočen fižol skoro skuhamo (primeren za lonc ekonom) in odcedimo. Na polovici olja svetlo prepražimo sesekljano čebulo, ki jo solimo, popramo in potresemo s papriko in promešamo. Dodamo še na koščke nalomljen lovorov list in razredčimo s smetano.

V pekač damo polovico preostale maščobe. Na dno damo plast čebule, po njej plast fižola. To ponavljamo. Na vrhu mora biti fižol. Prilijemo toliko fižolovke, da sega nad polovico vsebine v pekaču. Poškropimo še z preostankom maščobe, pokrijemo in postavimo v neprevoščo pečico. Mešati ne smemo, posodo večkrat potresemo. Ko izstopi maščoba, je jed gotova.

partizanskih uniform in orožja je za trenutek videti Domen ves neobglen.

Ko prikoraka komandir od vrat k peči, kamor je Cenc zaneslo, se mu približa tudi namestnik. Polglasno spregovori:

„Ko bodo Žurovi tu, grejo lahko tudi Klemenovi v zameno nad ribel!“

Cenc razume, da pomenijo ‚ribe‘ kurirsko pot dol k Dravi, kjer se vselej kaj nepričakovane dogaja.

„Pred jutrom jih ne bo, za te dni je pot mimo Pliberka precej daljša. Nacistom v oktobrskih dneh vsako leto greben ponovno zraste!“ se vtika Zorko vmes.

„Proti žvabeški in šmarješki strani moramo koga poslati!“

Namestnik ponovi, kar sta se poprej s komandirjem zmenila.

„Dva prostovoljca rabim, ki gresta z mano pod pliberški grad luno gledat.“

Domen je postal in gledal na mizo. Celo namestnik se zavzame nad nenadno trdim glasom nadrejenega. Dežurni ve, da hoče obiskati Domen neko žensko, ker so nekajkrat slišali o njej, da se potika po Komeljnu.

Na Opoldnikovi pristavi sta dve ženski, ki gospodarita in gospodinjita v tihzi zajednosti. Od kmetije, h kateri posestvo pripada, pride le poredko kaka delovna pomoč. Drugače vladata ženski sami. Obe samski in redkobesedni. Samo tedaj, kadar nanese beseda na konec vojne in na slovenstvo, oživita.

Kurirska četa svojo prisotnost tako usklaja, da so partizani čim manj v nadlego. Obratno, če se le da, še kdo poprime za kakšno kmečko delo. Samo, da ostane vse prikrito. Hiši so dali partizansko ime ‚pri tetah‘. Tisti

Zdravilne rastline

MELISA ZDRAVILNI DELI RASTLINE

Meliso porežemo prav pri tleh dvakrat na leto, julija in septembra, in oberemo liste ali pa tudi zgornje cvetoče poganjke. Sušiti moramo zelo skrbno v senci in zel z rokami čim manj prijemati. Ne sme biti v stiku s kovino, zato je ne shranjujemo v kovinskih škatlah.

Meliso žganje učinkuje zunanje pri vtiranju ali notranje — 1 čajna žlička melisnega žganja, razredčena v 2 čajni žlički vode, po potrebi 1 do 3 krat na dan vpliva osvežujoče, poživljajoče, krepilno pri telesni in duševni utrujenosti, izčrpanosti, zlasti pri tistih, ki so preboleli daljšo bolezen.

Melisa je priporočljiva pri histeriji, hipohondriji, motnjah in krčih pri mesečnem perilu, napenjanju, kolikah, driskah, želodčnih težavah in bruhanju na živčni podlagi, pri nekaterih oblikah astme, kroničnega bronhialnega katarja ter vseh depresijah, ki izhajajo iz živčne slabosti in preutrujenosti.

Nadalje je cenjeno zdravilo pri migreni, zobobolu, pri glavobolu in omotici pri nosečnicah. Pri nespečnosti zaradi preutrujenosti ali živčne slabosti zelo ugodno učinkuje melisni čaj, oslajen z medom, ali čajna mešanica z enakima deloma baldrijana in hmelja, ta naravna mešanica je boljša od vseh umetnih uspalval. Te mešanice nikakor ne smemo kuhati, temveč le prelujemo 1 čajno žličko s skodelico vroče vode.

Pri hudi nespečnosti je zelo priporočljivo vzeti melisno žganje ali melisni ekstrakt, približno 20 kapljic, razredčenih z vodo, preden gremo spat.

Pri živčnih boleznih, živčnem srčnem utripu in pri srčnih težavah, povezanih s krči, je treba brezpogojno iti k zdravniku. Čeprav namreč melisa pri teh srčnih boleznih in težavah zanesljivo zmanjša bolečine in povzroči občutno olajšanje, utegnejo te srčne težave izhajati iz kake organske bolezni. To lahko pri natančni preiskavi ugotovi samo zdravnik, ki bo določil diagnozo in nadzoroval zdravljenje.

Meliso žganje je odlično sredstvo za vtiranje pri revmatizmu in zmečkaninah. Zunanja uporaba v obliki vlažnih obkladkov je priporočljiva tudi pri tvorih, oteklinah, čirih, žuželčnih pikih, izlivih krvi, vnetje žilcev in zatrdlinah v dojkah pri doječih.

UPORABA V LJUDSKEM ZDRAVLSTVU

Vse neštete uporabe izvirajo iz ljudskega zdravilstva. Poleg tega pozna ljudsko zdravilstvo še nekaj zelo dobrih čajnih mešanic, tako med drugim:

Pri napenjanju zmešajo enake dele melise, kamilice, poprove mete in pripravljajo čaj v obliki preliva, 1 čajno žličko mešanice za skodelico. Čaj se pije neoslajen in po požirkih. Tudi dojenčki lahko dobivajo pri napenjanju ta čaj po žličkah.

Čajna mešanica iz enakih delov melise in majarona, vzamemo 1 čajno žličko za skodelico v obliki preliva, 2 do 3 skodelice na dan, z dodatkom medu, piti dalj časa. Ta čaj utrjuje živce in spomin. Pri lahkkih bolečinah v želodniku pijejo čajno mešanico iz enakih delov melise, gladišnika, krljikovega lubja in krvavega mlečnika. Vzeti je treba 1 čajno žličko za

ženici, ki je za dom, pravijo partizani ‚gospodinja‘, oni, ki dela zunaj okoli, pa ‚kmetica‘.

Ko odide Domnova trojka še pred sončnim zahodom, jim zaželi kmetica: „Srečno pot, pa vsi se zdravi vrnite!“

Vsak nekaj prijetnega zamomlja. Tudi Domnu se razneži obraz. Taljan, ki hodi spredaj, zaostane nekaj korakov, da ga dohiti komandir, ki koraka v sredini, in mora povedati:

„V mojem domačem kraju se ne sme reči lovcu ‚srečno!‘, zlasti tega ne sme storiti ženska.“

„Mi vendar nismo lovci.“

Domnov odgovor je tog. Medtem že prileze Rok, ki je namenjen za zaščito.

„Je kaj narobe?“

Taljan se izgovarja, da ni bil nikdar babjeveren. Ker hoče vedeti Rok podrobnosti, zapove komandir:

„Naprej!“

Vsi trije so, kot pretežni del kurirske čete, oboroženi z brzostrelkami. Domen nosi še skoraj novo nemško podoficirsko uniformo. Našive in nacističnega orla je dal odstraniti. Onadva pa sta oblečena v mešanico angleške in vermanske uniforme.

Švignejo mimo starih grčastih hrušk za plot in ob njem dol proti nižinski pliberški strani. Prečkajo majhno jaso v gosem redu v veliki razdalji. Taljan pozna kraje. Iz sosednje doline je doma. Tu okoli je pred leti vse obletal, ko je bil tihotapec. Pa še druge opravke je imel nekoč po Komeljnu.

Pod stražarskim mestom sredi smrekovega mladja valovi grmovje... Domen večkrat zahaja mimo te jase sredi gozda. Vselej se spominja na podoben kraj tam v kapelških doleh. Nocoj pa ga davni spomini vsega prevzemajo...

skodelico, pripraviti kot preliv, 2 do 3 skodelice neoslajenega čaja po požirkih na dan.

Pri oslabeled živcih pijejo dalj časa čajno mešanico iz enakih delov melise in šentjanževke, 1 čajno žličko za skodelico preliva, 2 do 3 skodelice na dan z dodatkom medu, po požirkih. Pri slabih živcih se je treba ogibati nikotina, alkohola in kave.

Melisni čaj je zdravilen za čebele. Plitke posode s čajem postavimo pred čebelnjak.

Ze pred približno 2000 leti je Rimski pisatelj in prijatelj čebel Publij Naso Ovid svetoval navezati čebele na panj tako, da se ves čebelnjak od znotraj opere z melisnim čajem. S tem utrdimo čebelar zdravje in ne bodo tako dovzetne za čebeljo grižo in druge bolezni.

KUMINA

Kumina je dveletnica z belo, vretenasto korenino. Steblo je robato in se močno razrašča.

Plod ima prijeten, močno dišaven vonj, okus je prav tako prijeten, dišaven in močan. Vonj in okus korenine sta podobna, le slabotnejša sta.

Zori julija in avgusta.

Kumina raste po travnikih, vendar jo pride-lujemo pogosto tudi po vrtovih. Zaradi velike potrebe jo danes goje na veliko tudi pri nas.

Zdravilni deli rastline. Julija in avgusta nabiramo zrele plodove, aprila pa sem ter tja tudi korenine.

ZDRAVILNE SNOVI IN UČINKOVINE

V kumini so eterično olje, sladkor, škrob, mastno olje in po malo še več snovi.

V lekarništvu poznamo kuminove plodove. Nalahno dražijo, krepijo želodec, ženejo na vodo in pospešujejo prebavo. Kuminovo olje pridobivajo iz plodov, ki vsebujejo poleg eteričnega olja še maščobno olje, sladkor, škrob in soli. Po učinku so kuminovi plodovi zelo podobni plodovom janeža in plodovom slad-

Pravila zamrzovanja

Zamrzujemo le ohlajena živila. Izjeme so kruh in pecivo. Pripravimo in zamrzujemo raje več manjših in ploščatih zavitkov namesto enega večjega.

Vsa živila embaliramo neprodušno. Kolikor je le mogoče, iztisnemo iz vrečke ves zrak, lahko ga tudi izsesamo. Vrečke zapiramo z gumijastimi obročki ali sponkami. Pokrove, ki se ne zapirajo dovolj trdno, prelepimo z lepilnim trakom za zamrzovanje. Aluminijasto folijo zapognemo. Štrleče kosti ovijemo s trakom aluminijaste folije, da ne poškodujejo embalaže in jih šele nato embaliramo.

Pripravljene zavitke vložimo na najhladnejši prostor v zamrzovalniku: v predzamrzovalni prostor ali ob steno.

Zavitke položimo v zamrzovalnik posamično, tako da se ne zadevajo ob drugega ali že zamrznjene zavitke. Zrak bo bolje krožil, živila pa bodo hitreje zamrznila.

Zavitke zložimo v predale ali košarice šele potem, ko so popolnoma zamrznjeni (približno po 24 urah).

Ce zamrzujemo večje količine živil, hladimo en del zavitev najprej v hladilniku (toda ne v predalu za zamrzovanje!) in jih šele potem preložimo v zamrzovalnik. Zamrzovanje bo tako hitrejše.

Natajenih ali odtajenih zavitev ne smemo ponovno zamrzniti. Pripravljene jedi je treba pojediti, natajeno in odtajeno surovo zelenjavo, sadje in meso pa lahko skuhamo ali spečemo in šele nato ponovno zamrznemo.

kega janeža. Tudi Kneipp jih priporoča za odganjanje vetrov. Prav posebno priporočajo kuminove plodove ženskam, ker imajo trojni učinek: pospešujejo mesečno perilo; zrahljajo lakotnice, s čimer so spopadi manj boleči in je porod sam olajšan; nazadnje pospešujejo tudi izločanje mleka.

Za čaj plodove — 1 čajno žličko — na kratko zavri, pusti pokrito stati 10 minut in odcedi. Na dan spij po požirkih 2 do 3 skodelice. Kuminovo olje jemlji enkrat na dan 3 do 4 kapljice na sladkorni sipi.

Lepo rdeče nasoljeno meso

Kako naj ravnamo z nasoljenim svinjskim mesom, da bi bilo lepo rdeče? Čeprav ga damo 3–4 tedne v razsol, potem pa v dim in je pri kraju lepo rdeče je v sredini sivo.

Pri vlaganju mesa v razsol ste morda zagrešili kako napako, ki povzroča, da je meso znotraj sivo namesto lepo rdeče. Zelo važno je, da je meso pred vlaganjem v razsol dobro ohlajeno. Meso je namreč slab prevodnik toplote in se hladi počasi. V notranjosti je še toplo, ko je zunaj že mrzlo in je bilo več ur na hladnem. Zato ga ne smemo nasoliti in vložiti v kad oziroma razsol isti dan, ko smo klali. Tako meso se slabo drži in ni okusno.

Meso, posebno večje kose moramo s soljo dobro oribat, posebno pri kosteh. Soli lahko primešamo malo solitra, ki daje mesu lepo rdečo barvo. Če ga je preveč, strdi površino mesa in tako ne more sol v notranjost. Če tega niste storili dovolj natančno, sivina lahko izvira iz tega vzroka. Prav lahko pa je tudi, da je bila napaka pri razsoli. Bodisi, da meso ni bilo pokrito, ste ga premalokrat obračali ali je sam razsol neustrezno pripravljen. Poskusite s tem preizkušenim receptom:

Na 100 kg mesa računamo 20 l vode, 4 kg soli, 10–15 g solitra, 1/4–1/2 kg sladkorja, 3 dkg debelo stolčnega popra, 3 dkg kumine, 6–8 brinovitih jagod, nekaj lovorovitih listov, 3–4 glavice strtega česna.

S polovico te mešanice (brez vode) meso natremo, ostalo polovico pa kuhamo kake pol ure. Popolnoma ohlajeno slanico zlijemo na vloženo meso, ki ga mora prekrivati.

Morda je ravno soliter to, kar menite, da je manjkalo vašemu razsolu, ker niste vedeli zanj. Poskusite po tem nasvetu.

A. G.

2 Domen je vedel samo to, da jo je videl prvič takšno na kapelškem vigrednem sejmu: Odvezovala je jagnjice od plotu. Dekletu so se vsipali lepi lasje z zatilja na čelo in obraz. Otrpneli fant pa je zagledal pod sklonjeno dekletovo glavico prsni jabolki...

Odvezane ovce je pokupil poljanski mešetar, ki je zoprno leno čvekal svojo govorico skozi pomoljene zobe. Ko je ponujal dekletu en šiling napitnice, se je dedec pototno vsiljivo približal.

Tisti hip se je Minka zravnala. Vsa je gorela v obraz. Od mladosti in lepote, od sramežljivosti vpricho takih moških pogledov in od ugotovitve, da stoji nedaleč od nje Sončarjev hlapec.

Domna je gledala kot še nikoli... Sončarjevega hlapca je prevzela omotična sladkost. Komaj se je vzdržal, da ni zakričal nad poljanskim dedcem.

Jasa pokraj križa je bila zdaj najbolj priljubljena Domnu, kajti do tu sem ga je pogosto pospremila domov očarljiva Minka. Ob robu prijaznega kraja, polnega z višinsko gozdno tišino in mikavno shriljivostjo, sta se mlada človeka rada dolgo zadrževala, se poigravala z besedami in s travnimi bilkami, z vznosenimi pogledi in spotenimi obrazi, z zaljubljenimi drhtečimi rokami in s sladko vznemirjenim dihanjem. Pasla sta koprne črede oblakov, ki so prihajale od Pece in odjadrale proti Obirju.

„Lepo bo!“

„Kaj bo lepo?“

„Vreme in vsi prihodnji dnevi!“

„Če nisva skupaj, ni tako lepo!“

„Če sem pri tebi, lahko, grmi in bliska, pa je zame najlepše!“

(Dalje prihodnjč)

JANEZ KERČMAR

Dvojezično šolstvo

poslanstvo bratstva in iskrenega spoštovanja

Skrb za dobre pogoje dela

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Osnovna zastavitev koncepta dvojezičnega dela nujno terja tudi specifične pogoje dela, tako kadrovske, pedagoško-didaktične, organizacijske in materialne.

Skrb celotne družbene skupnosti v Sloveniji je bila usmerjena v zagotovitev materialnih pogojev, ki so danes za nemoteno delo v dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacijah in osnovnih šolah zagotovljeni. Vse te ustanove so nove, dobro opremljene, za zadnji dve — VVZ v Lendavi — nafta in centralna dvojezična osnovna šola Prosenjakovci — pa tečejo zadnje priprave za gradnjo.

Pedagoški kader v dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacijah sestavljajo pedagoški delavci obeh narodnosti.

V dvojezičnih vzgojnovarstvenih zavodih dela 27 vzgojiteljic, v dvojezičnih osnovnih šolah pa je 111 pedagoških delavcev. Pedagoški delavci

ničnih šol v Domanjševcih in Hođošu.

Sodobno in kvalitetno dvojezično delo zagotavljajo tudi materialno-tehnični pogoji. Dvojezično šolstvo dobiva večja sredstva za dodatne potrebne materialne izdatke. Tudi pedagoški delavci so za svoje napore dvojezično pedagoško delo dodatno stimulirani.

Posebna skrb je usmerjena v bogatitev fonda knjig v knjižnicah. V dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacijah je skupno 1731 slikanic in knjig v obeh jezikih. V dvojezičnih osnovnih šolah je 22.758 knjig ter v organizaciji za usposabljanje (POŠ) 767 knjig za šolarje. V strokovnih knjižnicah je pedagoškim delavcem na razpolago 9555 strokovnih knjig v obeh jezikih.

Uspešno dvojezično vzgojnoizobraževalno delo omogoča tudi za tretjino nižje število učencev v oddelkih, kot je to v enojezičnih osnovnih šolah.

Učencem so dostopne knjige v nji-

cevi, njihove sposobnosti in interese. Učitelji komunicirajo z učenci v obeh jezikih, s tem pa neprisiljeno prispevajo in motivirajo učence za govor in bogatitev besednega zaklada v obeh jezikih. Na razredni stopnji od prvega do četrtega razreda je popolna dvojezičnost. Snov obdelajo v razredu najprej v slovenskem jeziku, po potrebi dopolnijo s skicami, tabelskimi slikami v istem jeziku. Temu sledi dodatna razprava, informacija, poglobitev v madžarskem jeziku, kjer obenem učitelj preverja, kako so učenci osvojili snov, kje so jezikovne vrzeli, skupno z učenci odpravljajo nejasnosti in pravilno jezikovno oblikujejo snov, ob tem pa slovensko tabelsko sliko ali skico dopolnijo z madžarskim izrazoslovjem. Nadalje oblike utrjevanja, poglobljanja in preverjanja pri šolskem in domačem delu potekajo na podlagi notranje jezikovne diferenciacije in individualnega dela.

Na predmetni stopnji od šestega do osmega razreda poteka vzgojnoizobraževalno delo naravoslovnih predmetov in matematike pretežno v slovenskem jeziku (do 80%), preostali učni čas je namenjen madžarski terminologiji, dodatnim razpravam, poglobitvi in povzetku snovi v madžarskem jeziku.

Podobno velja za zgodovino in zemljepis s to razliko, da znanja učnih tem, ki vsebujejo madžarsko zgodovino in zemljepis, obdelajo v madžarskem jeziku in posredujejo slovensko terminologijo. Pri ostalih predmetih je zastavljeno dvojezično delo v razmerju 50:50. Tudi na predmetni stopnji so obvezne tabelske slike, skice, izrazi v delovnih zvezkih v obeh jezikih.

Dvojezična osnovna šola mora dati učencem možnost za večstranski jezikovni razvoj, ob tem pa upoštevati družbeno verificirano in pedagoška načela, po katerih mora omogočiti učencem vzgojnoizobraževalno delo v učiti uporabiti drug jezik, pri tem na ne smeje učence preveč obremeniti. Važno je, da učenec v dvojezični osnovni šoli ne doživlja drugega jezika kot neke nepremostljive ovire pri svojem napredovanju in razvoju. Drugi jezik mora biti sredstvo razumevanja, sodelovanja in sožitja.

Prav zato posvečajo v dvojezičnih šolah tudi ocenjevanju posebno pozornost. Pri ocenjevanju in napredo-

vanju učencev morajo upoštevati, da: — učenec v spričevalu končanega razreda ne more dobiti negativne ocene iz drugega jezika. S posebno motivacijo je treba doseči, da je učenec pri drugem jeziku uspešen;

— dobi za enako znanje iz slovenskega jezika učenec madžarske narodnosti za eno stopnjo višjo oceno kot Slovenec in obratno;

— je učenec ocenjen pri vseh predmetih na osnovi odgovorov v materinem jeziku, znanje drugega jezika se upošteva pri oceni iz tega jezika;

— posebno določilo omogoča učencu, ki se prešola z enojezične v dvojezično šolo, da sodeluje po svojih sposobnostih ali po posebnem programu pri pouku madžarskega jezika, vendar ostane iz tega predmeta neocenjen, dokler ne doseže pozitivne ocene.

Osnovno izhodišče je, da sta slovenski in madžarski jezik kot materina jezika in s tem kot predmeta in kot učna jezika enakopravna. Učenci lahko vsakokrat odgovarjajo, utemeljujejo, razlagajo, podkrepjujejo v svojem materinem jeziku ne glede na to, v katerem jeziku poteka vzgojnoizobraževalno delo. Učenec ima pravico in možnost, da se v vsakem trenutku vzgojnoizobraževalnega dela posvetuje o snovi s svojimi sošolci, učiteljem, si poišče dodatne viire in zahteva dodatno razlago. Učenci v razredih sproščeno sedijo, zaporednega sedenja ni. Po dogovoru lahko menjavajo sedežne rede, vsekakor pa vedno tako, da si ob obravnavi in vzgojnoizobraževalnem delu gledajo v oči, ne v hrbe.

Za uspešno dvojezično delo so učbeniki, delovni zvezki, slovarji, knjižnice itd. podlaga za oblikovanje in dograjevanje tega modela. Učenci dvojezične osnovne šole imajo vse učbenike, delovne zvezke na predmetni stopnji kot njihovi vrstniki v enojezičnih osnovnih šolah v SR Sloveniji. Na razredni stopnji je sleherni učbenik dvojezičen, na predmetni stopnji pa so za posamezne predmete izdelani povzetki bistvene snovi v madžarskem jeziku. Vsi učenci dvojezičnih osnovnih šol pa imajo še posebej od prvega do osmega razreda berila in delovne zvezke za predmet madžarskega jezika. Dvojezične osnovne šole imajo tako dodatno 14 očbenikov in 10 delovnih zvezkov v madžarskem jeziku ter 6 dvojezičnih učbenikov in 3 dvojezične delovne zvezke. Za vse razrede in predmete pa so izdelane posebne zbirke strokovnega izrazoslovja.

Učbeniki in delovni zvezki so vsi nastali iz vsakdanje prakse in so jih oblikovali učitelji in pedagoški svetovci. Vse učbenike — slovenske, madžarske in dvojezične — dobivajo učenci že sedem let brezplačno.

Ni dovolj najti pot, po poti je treba iti

Doseženih rezultatov dela dvojezičnega šolstva po dvajsetih letih ni mogoče zanikati. To uspešnost potrjuje vsakdanja praksa in življenje.

Pred dvajsetimi leti so bili občani slovenske in madžarske narodnosti jezikovno zelo odtujeni. Danes ni mogoče zanikati, da je dvojezično šolstvo prispevalo v veliki meri k temu, da so občani obeh narodnosti tesneje povezani v skupnih naporih ustvarjanja lepšega jutrišnjega dne.

Praksa potrjuje, da je dvojezično šolstvo uspešno, saj 93% učencev danes po končani osnovni šoli nadaljuje šolanje v SR Sloveniji ali v LR Madžarski in so ti učenci v nadaljnjem šolanju uspešni.

Učni uspeh v dvojezičnih osnovnih šolah je dosegel skoraj optimalno mejo z 99,46% ob tem, ko so uspeli osip zmanjšati na 6,7%.

Teh nekaj navedenih podatkov je dopolnilo k humanemu in širokemu poslanstvu, ki ga dvojezično šolstvo opravlja na narodnostno mešanem območju Prekmurja.

Še pomembnejše pa je dejstvo, da so to šolstvo danes kot neodtujljivo pravico in dolžnost sprejeli vsi občani in delovni ljudje. Zato dvojezično šolstvo v svojem vzgojnoizobraževalnem delu opravlja veliko poslanstvo ljubezni, bratstva, strpnosti in iskrenega spoštovanja, ki se poraja v vsej svoji moči.

URNIK — ÖRAREND

Ura	Ponedeljek Hétfő	Torek Kedd	Sreda Szerda	Četrtek Csütörtök	Petek Péntek	Sobota Szombat
1						
2						
3						
4						
5						
6						
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Enakopravnost v dejanjih: na dvojezični ljudski šoli v Lendavi, so dvojezični tudi urniki...

so za zahtevno dvojezično delo ustrezno usposobljeni, svoje znanje pa na vsakoletnih seminarjih jezikovno sproti dopolnjujejo. Vsako leto teče sistematično jezikovno izpopolnjevanje za slovenski in madžarski jezik s posebnimi seminarji, predavanji, aktivni, hospitacijski nastopi in ekskurzijami. Poglobitev jezikovnega znanja iz madžarskega jezika pa je pedagoškim delavcem omogočena vsako leto prek krajšega jezikovnega seminarja v Subotici in 15 pedagoškim delavcem prek poletnega tritedenskega seminarja v Budimpešti.

Organizacija dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij in osnovnih šol je na območju občine Lendava ustrezna, v občini Murska Sobota pa bodo problem razrešili z gradnjo centralne dvojezične osnovne šole v Prosenjakovcih in posodobitvijo podruž-

hovem materinem jeziku, dosledno pa so uvedeni tudi dvojezični napisi. Tudi vse uradne knjige, tiskovine, izkaznice so dvojezične.

Taki pristopi omogočajo, da učenci dvojezičnemu delu sledijo in jih ne moti nekoliko večja časovna obremenitev (9,1%), ker dobivajo v dvojezičnem vzgojnoizobraževalnem delu širša znanja ter trdno podlago za vključevanje v nadaljnje šolanje, za delo in življenje. Omogočeno jim je bogato zunaj šolsko delo in v vsem tem delu se med učenci ustvarjajo prijateljstva, medsebojna pomoč, ki jo ne pogojuje narodnost.

„Mene je dvojezično delo zelo obogatilo, našla sem nove prijatelje in z njimi nov pogled na svet, srečnejša sem“, je ob jubilejnem dvajsetem letu zapisala ena od učenk dvojezične šole.

Način pedagoškega dela in učbenike oblikuje praksa

Rekonstrukcija modela dvojezične osnovne šole temelji na optimalni koordinaciji realnih pedagoških in političnih potreb ter interesov tega področja in družbe v celoti, z resničnimi interesi, potrebami in možnostmi učenca, tako Madžara kot Slovenca, posameznika. Ob zastavitvi modela dvojezičnih osnovnih šol leta 1971 so morali realno in jasno opredeliti odnos med politično-pravnimi potrebami tega področja, ki ima podlago v tem, da si morajo učenci že v osnovni šoli pridobiti znanje obeh jezikov in obeh kultur, ter med potrebo učenca, ki si mora v dvojezični osnovni šoli pridobiti znanje za čim uspešnejše nadaljnje šolanje, delo in življenje.

Na podlagi teh elementov so se v modelu dvojezične osnovne šole odločili za čim večjo notranjo demokratizacijo, diferenciacijo in individualizacijo dela.

Vzgojnoizobraževalno delo je zastavljeno tako, da se učenci naučijo svoj materin jezik — to je obveza, obenem pa si pridobijo aktivno zna-

nje jezika drugega naroda in se seznanijo s kulturo ter zgodovino obeh narodov v skladu z učnim načrtom in postavljenimi dodatnimi smotri.

Učni načrt in predmetnik predvidevata, katera učna snov bo obravnavana v obeh, in katera samo v enem ali drugem jeziku, upoštevaje ustrezno izrazoslovje. Celotno dvojezično vzgojnoizobraževalno delo poteka s še dodatnimi vzgojnoizobraževalnimi smotri. Učnemu načrtu je dodan madžarski jezik in madžarski nacionalni program, ki se realizira ob pouku jezika, zgodovine, zemljepisa, glasbene, likovne in telesne vzgoje.

Opisemenovanje v materinem jeziku poteka v prvem razredu, izhodišče zanj pa je pretežni govor otrok doma v družini. Komuniciranje in vzgojnoizobraževalno delo pri ostalih predmetih teče v obeh jezikih. Ob koncu prvega ali ob začetku drugega razreda se učenci opisemenijo še v drugem jeziku. Pozneje vse vzgojnoizobraževalno delo temelji na notranji jezikovni diferenciaciji, pri čemer učitelj upošteva jezikovno znanje učen-

Domislice

- Velik tovor — muka za velbloda; velika ljubezen — muka za srce.
- Če uporabljaš zlato namesto jezika, si mutec, ki govoriti ne zna.
- Na koncu obupa bi moral biti ograja.
- Kdor nima niti enega poštenega prijatelja, ni vreden, da živi.
- Slabost je edina napaka, ki je ni mogoče popraviti.
- Mož, ki resnično ljubi svojo ženo, se z veseljem trudi zanjo.
- Priznanje je umetnikova sreča, slava brleča sveča.
- Življenje je obsodba, ki se začne in neha z zehanjem.
- Tudi kadar spita mož in žena v isti postelji, imata različne sanje.
- Človek vedno išče sam sebe.
- Številni ljudje poznajo resnico samo na videz.
- Oblast gre po naravi boljšemu v last.
- Kdor odklanja hvalo, bi bil rad dvakrat hvaljen.
- Mož, ki resnično ljubi svojo ženo, z veseljem deli z njo radosti in tegobe življenja.
- Glej, da se sam ne opečeš, če drugemu pikro besedo izrečeš.
- Zenska je bitje, ki misli, da bo dva in dva pet, če bo dovolj jokala in mledovala za to.
- Ljubezen je eno samcato oko, ki ničesar ne vidi.
- Posnemati je treba velika dela, ne besede.
- Duh časa ne želi napredka, temveč ga zahteva.
- Človek je srečen, če ima to, kar ima rad in ne zato, ker ima to, kar ugaja drugim.
- Klepetulje so raglje vsakdanjosti.
- Da sprejmemo v zakonu za dobro vse, kar nam nudi, potrebujemo veliko mero potrpežljivosti, izkustva in volje.
- Usoda je tajni zemljevid naključij.
- Prepustimo lepe ženske moškim brez fantazije.
- Če delaš iz žene boginjo, potem se ne čudi, da kaznuje tudi najmanjši greh.
- Točnost je tat časa.
- Če se rad vozi pravdat kmetiček, zapravda nazadnje tudi voziček.
- Proza življenja je pesem usode.
- Obljubljamo po tem, kar upamo, obljube pa držimo po tem, česar se bojimo.
- Za nikogar, ki je kdaj resnično ljubil, ne more biti zakon poizkusna stvar.
- Zgovorni možje muhe love.
- Zakon je ljubezen v karranteni.
- Ljubezen je ogenj in plamen za leto dni, pepel pa za trideset let.
- Nikoli ne sili skozi zid s svojo glavo.
- Zakon je vzajemni nesporazum.
- Če osel poskочи čez plot, zariga svojo slavo povsod.
- Kdor ima urejen značaj, mu je urejeno tudi življenje.
- Leta starosti so črvi, ki uničujejo cvetje mladosti.

Osnovna šola
Aktivna šola

IZKAZNICA — IGAZOLVÁNY
o opravljenem kolesarskem izpitu
az elvégzett korékpárvizsgáról

roj: _____
tanuló: _____ azú: _____

Učencevka: _____

je poslanat na kolesarskem izpitu sposobnost za samostojno vžigju s kolezom v celotnem prostoru (30). Ose zakonik o varnosti cestnega prometa).

a korékpárvizsgáron megjelölt kúszásgórol tott tanúsgórol s kóntú forgálobban levő snállo kúszásgórol azú az elvégzett kúszásgórol azú tolvány 30. máhászól.

v _____ dnc _____ 19 _____

Mentor: _____ Pačat šole: _____ Ravnatelj šole: _____
Mentor: _____ Az iskola pedagóga: _____ Az iskola igazgatója: _____

...prav tako pa tudi izkaznice, ki jih dobijo šolarji za opravljeni kolesarski izpit.

Vabilo

V okviru letošnje že devetih izvedene likovne kolonije „VUZENICA“ 79 se je rodila zamisel, da bi se naši starši, kateri odpošiljajo svoje otroke vsako leto na likovno kolonijo v Vuzenico zadolžili s tem, da bi en dan skupaj z likovniki oziroma starši iz Vuzenice bivali na Koroškem in jih seznanili z našo manjšinsko problematiko ter jim pokazali nekaj koroške lepote. Srečanje bo v nedeljo 14. oktobra 1979.

Program za to enodnevno srečanje bi bil sledeč: ob 8.00 uri zjutraj prihod prijateljev iz Vuzenice in obenem zbirališče v Gasometergasse 10 v Celovcu. Nato pa bi šli na enodnevno likovno ustvarjanje. S prijatelji iz Vuzenice bi zbirali motive (mesta Celovec, Gosposvetsko polje, okolica Vrbskega jezera) in jih spravili na papir oziroma platno.

Popoldne ob 15.00 uri bi bilo skupno kosilo v gostišču Taver na Radišah, nato pa bi se v novem kulturnem domu na Radišah pripravila razstava z eksponati, katere so mladi slikarji v teku dneva ustvarili. Za to srečanje z likovniki in starši tu in onstran meje bi na večer ob 19.00 uri pripravili kratek kulturni spored s katerim bi zaključili bivanje gostov iz Vuzenice na Koroškem.

Slovenska prosvetna zveza

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 12. 10.: 9.30 Ruščina — 10.00 Obisk razstave — 10.30 Seniorski klub — 11.00 Fotomodel — 17.25 Deset pujskov — 17.30 Slike iz Avstrije — 17.55 Otokom za lahko noč — 18.00 Muppets show — 18.30 Mi — 18.49 Oddaja delavske zbornice — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.25 Tirailca — 22.10 Šport — 22.20 Film o lhotopcih.

SOBOTA, 13. 10.: 15.40 Paž Gustava Adolfa — 17.00 Risanje, slikanje, oblikovanje — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otokom za lahko noč — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Eden bo zmagal — 22.10 Šport — 22.35 Brez milosti.

NEDELJA, 14. 10.: 11.00 Konfrontacija nosilcev list na Predariskem — 15.00 Film z Jerryjem Levisom — 16.45 Varao indijanci ob delti Orinoca — 17.30 Čebelica Moja — 17.55 Otokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oktobrska nedelja — 21.45 Šport — 21.55 Nočni izbor — 22.50 Poročila.

PONEDELJEK, 15. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Ve-

Deželnozborske volitve...

(Nadaljevanje s 1. strani)

eno komponento: to so nevolivci, torej volilni upravičenci, ki se iz kakršnegakoli vzroka glasovanja niso udeležili. Volilna udeležba je bila pri letošnjih deželnozborskih volitvah na Koroškem nesorazmerno nizka, znašala je komaj 82,62 odstotka, medtem ko je pri prejšnjih volitvah dosegla vedno nad 88 odstotkov. Ali z drugimi besedami: 63.671 volilnih upravičencev tokrat sploh ni šlo na volišče — to pa je vsekakor število, ki ga ni mogoče prezreti ali omalovaževati, saj predstavlja takorekoč tretjo najmočnejšo „stranko“ v deželi.

Za zaključek naj bo poudarjeno, da so volitve sedaj mimo in znova bo treba na delo. To velja tudi za nas koroške Slovence, ki se moramo zavedati, da se boj za naše pravice nadaljuje tudi po 7. oktobru. Zato slej ko prej velja, kar smo zapisali pred volitvami: da nam ob skupnih interesih in skupnih nalogah različni pogledi na volitve ne smejo zamegliti treznega pogleda na bistvena skupna življenjska vprašanja!

IŠČEMO moč za knjigarno v Celovcu. Pogoj: znanje obeh deželnih jezikov ter obvladkanje strojepisa in vsaj navdnega knjigovodstva. Plača po dogovoru. Nastop službe takoj.

Ponudbe s kratkim življenjepisom in šolskimi spričevali na uredništvo našega lista.

Krščanska kulturna zveza prireja v okviru mednarodnega leta otroka 1979

REVIJO MLADINSKIH ZBOROV

v nedeljo 21. 10. 1979 ob 14. uri v Farni dvorani v Šentjakubu in Rožu.

Nastopajo otroške in mladinske skupine z Gur, Roža, Zilje in Kanalske doline.

„Bobby proti Michaelu“ — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Paraziti — 21.30 Poročila in šport.

ČETRTEK, 18. 10.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina za začetnike — 10.00 Obraz stotletij — 10.30 Prijubljene laži — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pan Tau — 17.55 Otokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Med Stuttgartom in Münchnom — 21.25 Mala TV igra — Sreča Josefa Meierja — 21.45 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 12. 10.: 18.00 Cerkev in denar — 18.30 Glasbena zbirka avstrijske narodne knjižnice — 19.30 Za prijatelje filma — 20.15 Vodna cesta Donava — 21.00 Iz znanosti — 21.25 Poletni gostje — 22.20 Čas v sliki — 22.55 Mednarodna predstava.

SOBOTA, 13. 10.: 18.00 Piramide — 19.00 Karček na strehi — 19.30 The Munsters — 19.55 Galerija — 20.15 Osamijenci — 21.35 Schubertiada.

NEDELJA, 14. 10.: 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Pregled — 18.00 Rugles of red gap — 19.25 Ball Agung ali Drugi čas — 20.00 Bazar plošč — 20.15 Prizma in diskusija — 21.55 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 15. 10.: 18.00 Angleščina za začetnike — 18.30 New Indians — 19.30 Orientacija — 20.00 Doktor in ljuba žival — 20.50 Predstava z Gerhardom Bronnerjem — 21.35 Čas v sliki — 22.05 Navaden dogodek.

TOREK, 16. 10.: 18.00 Italijanščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Kolegij Kalk-

burg — 19.30 Živalski raji — 20.00 Čas v sliki s kulturo — 22.25 Klub 2.

SREDA, 17. 10.: 18.00 Francoščina za začetnike — 18.30 Pregled sporeda — 19.00 Kaj bi jaz lahko postal? — 19.30 The Munsters — 20.00 O filmu — 20.45 Prizorišča svetovne literature — 21.30 Čas v sliki s kulturo.

ČETRTEK, 18. 10.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Živalski raji — 20.00 Berggasse 19 — 22.05 Čas v sliki s kulturo — 22.40 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 12. 10.: 8.55 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Usoda nekoga Charlieja — 17.40 Raznašalci časopisov — 18.05 Rock koncert — 18.35 Obzornik — 18.45 Slušne zaznave — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 21.00 Petrocelli — 21.50 Dnevnik — 22.05 Nočni kino.

SOBOTA, 13. 10.: 8.10 Poročila — 8.15 Potepuh in nočna lučka — 8.30 Jakec in čudežna svetilka — 8.45 Za soncem — 9.30 Pački nimajo pojma — 10.00 Balkansko prvenstvo v gimnastiki — 14.20 Poročila — 14.25 Nagomet — 17.00 Naš kraj — 17.10 Pustolovščine Robina Hooda, mladinski film — 18.45 Človek naš vsakdanji, humoristična oddaja — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 L. N. Tolstoj: Ana Karenina — 20.55 Kako se oblačimo — 21.00 Andersonovi trakovi, celovečerni film — 22.40 Dnevnik — 22.55 Kažipot — 23.15 Balkansko prvenstvo v gimnastiki.

NEDELJA, 14. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Za nedeljsko dobro jutro — 9.35 Kažipot — 9.55 Nora hiša — 10.35 Deklica in deček — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Veter in hrast — 21.00 Diktatorjevo novo oblačilo — 21.45 Dnevnik — 22.00 Risanka — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 15. 10.: 8.55 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Vrtec na obisku — 17.40 Botanik — 18.05 Osebnih dohodki kot rezultat ustvarjenega dela — 18.25 Pričajujoča mati — predšolski otrok — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Strel v Slivniku onkraj reke — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Dnevnik — 22.00 Rock festival v Essnu.

TOREK, 16. 10.: 9.15 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Zapisi za mlade — 18.00 Celodnevna šola — 18.35 Obzornik — 18.45 Po sledeh napredka — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.55 Rodbina Polančičkih, TV nadaljevanje — 22.10 Dnevnik — 22.25 Iz koncertnih dvoran.

SREDA, 17. 10.: 9.30 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Z besedo in sliko — 17.45 Potovanje v deželo lutk — 18.10 Ne prezrite — 18.25 Obzornik — 18.40 Od vsakega jutra raste dan: Idrinja — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Zajčje leto, filmski film — 22.05 Dnevnik.

ČETRTEK, 18. 10.: 9.10 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Jakec in čarobna lučka — 17.45 Erebus, dokumentarni film — 18.35 Obzornik — 18.45 Tehnica za natančno tehtanje — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 Glasbeni magazin — 21.35 Berlin — objubljen mestu za uživalce mamil — 22.00 Dnevnik.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 12. 10.: 14.10 Dnevnik — Zabavna glasba — Spominjamo se.

SOBOTA, 13. 10.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 14. 10.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 15. 10.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo.

TOREK, 16. 10.: 9.30 Dežela ob Dravi — Land an der Drau — 14.10 Celovski radijski dnevnik — šport — „Otroci, poslušajte!“

SREDA, 17. 10.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Veseli val.

ČETRTEK, 18. 10.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Glasbeni mojstri.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na

KULTURNO PRIREDITEV

v soboto, dne 20. okt. 1979 v Kulturnem domu na Radišah

● Ob 19.30 uri otvoritev razstave likovnih del z radiškimi motivi (pripravil jo je likovni krožek Ruše)

● Ob 20. uri koncert mešanega zboru SPD „Radiše“ in nastop folklorne skupine KUD „Študent“ iz Mari-bora
Prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI VESTNIK

SOLIDEN SAK — VNOVIČ PRESENEČENJE!

ASK - SAK (0:2) 0:2

Že v zgodnjih jutranjih urah se je v nedeljo zbralo prvo moštvo SAK-a na igrišču ASK-ja, da se v prvenstveni tekmi pomeri z domačini. Z več ali manj slabimi občutki je šlo slovensko moštvo v ta spopad, kajti manjkaj je Polanšek, pa tudi Fera je igral s poškodbami. Po dobrem začetku in velikem številu lepih akcij, katerih organizator je bil večinoma Golec, je Veliku uspelo v 24. minuti po lepem prodoru z desne strani zatresti mrežo domačinov. Velik pa je moral tudi tokrat zaradi poškodbe predčasno zapustiti igrišče — to naj bo povedano že vnaprej. Tik pred koncem prvega polčasa pa je po ostrmem strelu M. Hobla vratar ASK-ja le kratko odbil žogo, na pravem mestu se je znašel S. Hobel in poskrbel za drugi zadetek SAK-ja. Malo prej pa je G. Zablatnik z lepim udarcem le za las zgrešil vrata nasprotnika.

V drugem polčasu spremenjena situacija: nasprotnik je začel močno pritiskati. Toda obramba slovenske enajsterice se ni dala ukani in nasprotnik ni pustila dalje, kot pa do šestnajstmetrske črte. V tej fazi sta se predvsem odlikovala libero Lampicher in pa vratar Dodič. V protinapadih

pa je imel S. Hobel nekaj lepih priložnosti, ki jih pa ni znal izrabiti.

S to igro je Slovenski atletski klub vnovič dokazal, da se ne nahaja moštvo zastoj v prvi četrtini na lestvici koroške podlige. Slovenska enajsterica je 4., čeprav ji je KfV vzel točko, ki si jo je moštvo priborilo v Zrelcu.

V nedeljo sledi na Koschatovem igrišču spopad z zadnjevrščenim moštvom iz Št. Andraža v Labotski dolini.

Popoldne sta se pomerili drugi moštvi ASK-ja in SAK-ja. Tokrat je naše mlado moštvo igralo nadvse nekoncentrirano tako v obrambi, kot tudi v napadu. Po lepih priložnostih za SAK, ki jih pa igralci niso znali izrabiti, je nasprotnik z dvema goloma vse razčistil. ASK je torej zmagal z rezultatom 2:0.

SAK I: Dodič, Jakopič, Lampicher, Pandel, Woschitz, Fera, Golec, Zablatnik G., Velik (80. min. Zablatnik P.), Hobel M., Hobel S.

SAK II: Schnabl, Kupper S., Ogriš, Rozman, Kumer (Sommeregger), Perč J., Kupper M., Grlic, Zablatnik P., Rogl, Kropiunik.

VETRINJ ML. — SAK ML. 2:8

Nogomet

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB vabi na prvenstveno tekmo, ki bo v nedeljo, dne 14. oktobra 1979 na Koschatovem igrišču v Celovcu.

SAK - St. Andraž

ob 15.00 uri

SAK pod 23 — St. Andraž pod 23

ob 13.15 uri

SAK mladina

ob 12.00 uri

Navijači pridite v čim večjem številu na zgoraj navedene tekme.

PRVI DVE TOČKI ŽVABEKU!

Nepopisno je bilo veselje v nedeljo popoldne v Zvabeku, potem ko je domače moštvo v napeti tekmi premagalo nasprotnika iz Važenberka z rezultatom 3:2, kar je pomenilo prvi dve točki v prvenstvu po šestih porazih zapovrstjo. Končno se je obrestovala dobra igra domačinov, ki so jo pokazali tudi v prejšnjih spopadih, v katerih so bili poraženi. Tekma sama v Zvabeku pa je bila pravi „krimi“, ki je ni mogoče prav opisati.

Že pred spopadom je bilo izhodišče jasno: Zvabek zadnji, Važenberk predzadnji, oba še brez točk. Torej bi zmagala za domačine pomenila tudi proč od zadnjega mesta.

Igra se je začela tako, kot so si jo pač vsi pričakovali. Bila je hitra in borbeno, akcije so hitro menjavale. Domačini so pričeli dokaj dopadljivo, priložnosti za zadetek ni manjkalo, vendar jih napadalci niso znali izrabiti. Pa tudi nasprotnik je imel priložnosti, vendar se mu je pred golom godilo ravno tako kot pa domačinom. Prvi polčas se je torej končal brez zadetka.

V drugem polčasu ista napeta igra s prednostmi domačinov. Toda nenadoma 0:1. Obrambni igralec domačega moštva je v kazenskem prostoru z roko odbil žogo, enajstmetrovka in gol. Samo nekaj minut pozneje 1:1 po lepem napadu domače enajsterice.

Nato so imeli domačini in pa gostje nekaj priložnosti, ni pa bilo nobene gane zadetka. 10 minut pred koncem igre pa šok za domače nogometoške in pa njihove navijače: Po napaki obrambe je nasprotniku drugič uspelo zatresti mrežo Zvabečanov. Vse je sedaj računalo s ponovnim porazom domačinov, toda dve minuti pozneje vnovič izenačenje. Prosti strel preko obrambe je pomenil 2:2. Sedaj je domača enajsterica močno pritisnila, nasprotnik skorajda ni prišel več iz svoje polovice in 2 minuti pred koncem

se je ta ofenziva obrestovala, strel s kakih 16 metrov in zmagal s 3:2.

Zmago je treba pripisati veliki borbenosti, skrajni disciplini (zdi se, da je ta beseda bila za nasprotnika tužja) in pa dobro postavljenja enajsterice, ki jo je interimski trener in igralec Lampl Sepp izvrstno pripravil in motiviral za ta spopad. Hkrati pa je bila zmaga sad dobre igre celotnega moštva, kar pa seveda ne pomeni, da sedaj že teče vse idealno, treba bo še velikih naporov, da se bo dosegel ta cilj.

Gole za Zvabek so dali: Srebotnik, Pistotnik in Katz.

Postava domačinov: Lutnik J., Lutnik H., Micheu H., Lampl E., Lampl S., Perč, Pistotnik, Katz, Kulmesch, Srebotnik, Pernjak.

! Prijatelji nogometa pozor ! Vabimo vas na prvenstveno nogometno igro

RUDA — ŽVABEK

ki bo v soboto, dne 13. oktobra 1979 ob 15. uri na igrišču na Rudi.

Prijatelji nogometa prisrčno vabljeni!

ZA BEŽIGRADOM OBE TOČKI OLIMPIJI

Po enomesečni prekinitvi so pretekli teden nadaljevali s prvenstvom 1. jugoslovanske zvezne nogometne lige. Olimpija je tokrat za Bežigradom gostila enajsterico iz Sarajeva, ki se je pred to tekmo nahajala na drugem mestu lestvice.

Pokazalo se je, da so zeleno-beli očito dobro izrabili prekinitve državnega prvenstva. Ljubljanci so pokazali dokaj dopadljivo igro in že v 16. minuti je Mehmed Buza zatresel mrežo Sarajevčanov, le-ti pa so se dokaj hitro opomogli od šoka in bili v protinapadih nadvse nevarni, vendar so bili njihovi napadi prepočasni.

V 75. minuti enajstmetrovka za Olimpijo in Hajduk je izabil to priložnost za drugi zadetek. V 83. minuti pa je po prodoru Ferbatoviča uspelo gostom znižati rezultat, točki pa sta le ostali za Bežigradom.

Vodeči Velež iz Mostarja je dosegel doma proti Partizanu le remi (0:0), vendar še naprej vodi na lestvici zaradi boljše razlike v golih pred napredkom iz Kruševca, oba imata po 17 točk. Olimpija je sedma s trinajstimi točkami.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na

DRUŽABNI VEČER

v soboto, dne 13. oktobra ob 19.30 uri v Kulturnem domu na Radišah.

Prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.